

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

Kraków, dnia 14 grudnia 2016 r.

Poz. 7638

UCHWAŁA NR XXIV/162/2016 RADY GMINY KŁAJ

z dnia 7 grudnia 2016 roku

w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Kłaj

Na podstawie art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 5 pkt 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2015 r. poz. 1777), na wniosek Wójta Gminy Kłaj, **Rada Gminy Kłaj uchwala, co następuje:**

§ 1. Wyznacza się obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Kłaj w granicach określonych w załączniku nr 1 do niniejszej uchwały oraz zgodnie z „Diagnozą służącą wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji” stanowiącą załącznik nr 2 do niniejszej uchwały.

§ 2. Ustanawia się na rzecz Gminy Kłaj prawo pierwokupu wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

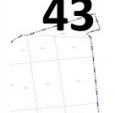

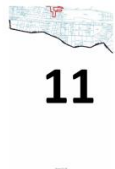

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Kłaj.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Małopolskiego.

Przewodniczący Rady Gminy
Sylwester Skoczek

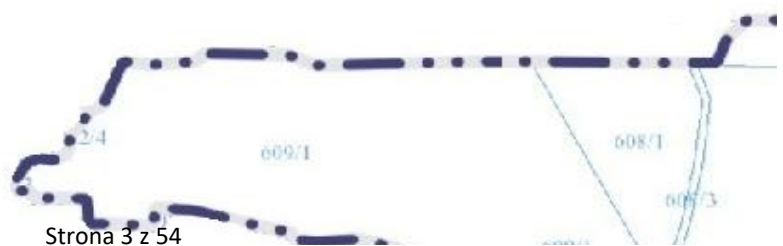
Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr XXIV/162/2016
Rady Gminy Kłaj
z dnia 7 grudnia 2016 roku

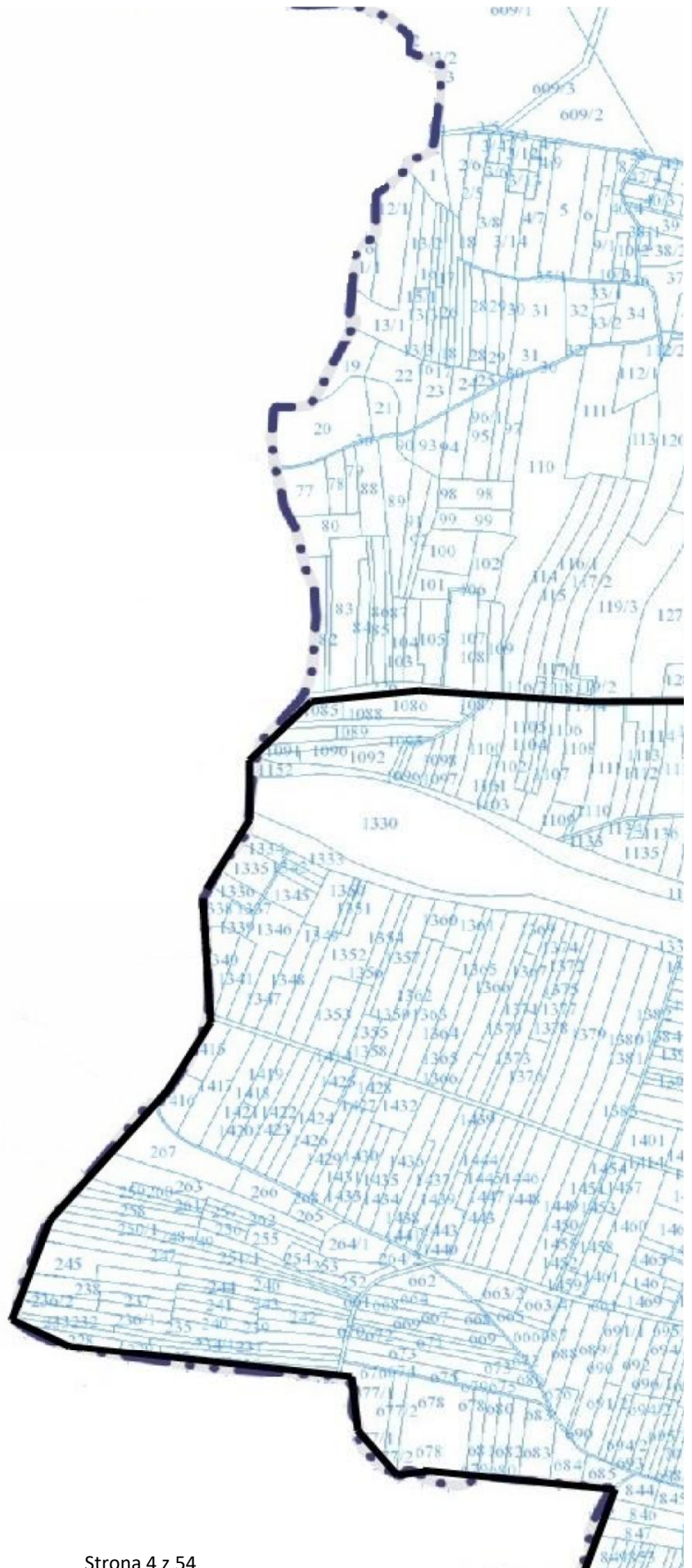
Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Kłaj

<p>Gmina Kłaj, skala 1 : 5 000</p> <p>1</p> <p>granice gm obszar zdec obszar rewi</p>	 <p>7</p> <p>inny gradowany talizacji</p>	<p>13</p> 	<p>19</p>	<p>25</p>	<p>31</p>	<p>37</p> 	<p>43</p> 	<p>49</p>
<p>2</p>	<p>8</p>	<p>14</p>	<p>20</p>	<p>26</p>	<p>32</p> 	<p>38</p> 	<p>44</p> 	<p>50</p>
<p>3</p> 	<p>9</p> 	<p>15</p> 	<p>21</p> 	<p>27</p> 	<p>33</p> 	<p>39</p> 	<p>45</p> 	<p>51</p>
<p>4</p> 	<p>10</p> 	<p>16</p> 	<p>22</p> 	<p>28</p> 	<p>34</p> 	<p>40</p> 	<p>46</p>	<p>52</p>
<p>5</p> 	<p>11</p> 	<p>17</p> 	<p>23</p> 	<p>29</p> 	<p>35</p> 	<p>41</p>	<p>47</p>	<p>53</p>
<p>6</p>	<p>12</p>	<p>18</p>	<p>24</p>	<p>30</p>	<p>36</p>	<p>42</p>	<p>48</p>	<p>54</p>

Gmina Kł

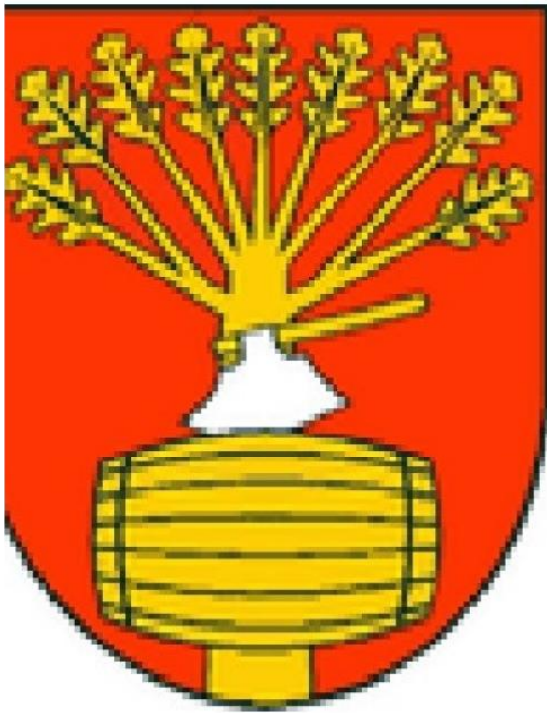
granice gm
obszar zdec
obszar rewi

The image shows a small, tilted fragment of a table with handwritten numbers. The numbers are arranged in a grid-like pattern, but the text is mostly illegible due to the angle and blurring. Some visible numbers include 830, 832, 834, 836, 838, 840, 842, 844, 846, 848, 850, 852, 854, 856, 858, 860, 862, 864, 866, 868, 870, 872, 874, 876, 878, 880, 882, 884, 886, 888, 890, 892, 894, 896, 898, 900.

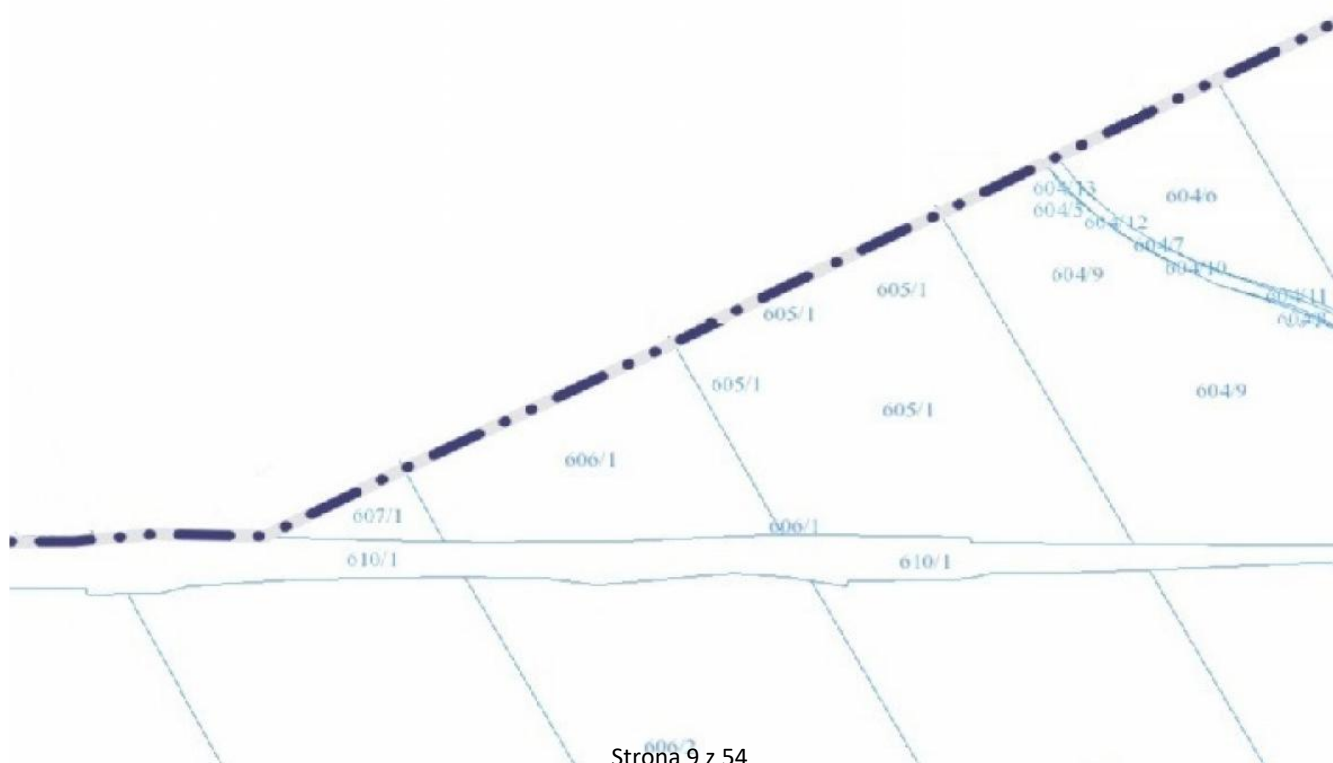
aj, skala 1 : 1

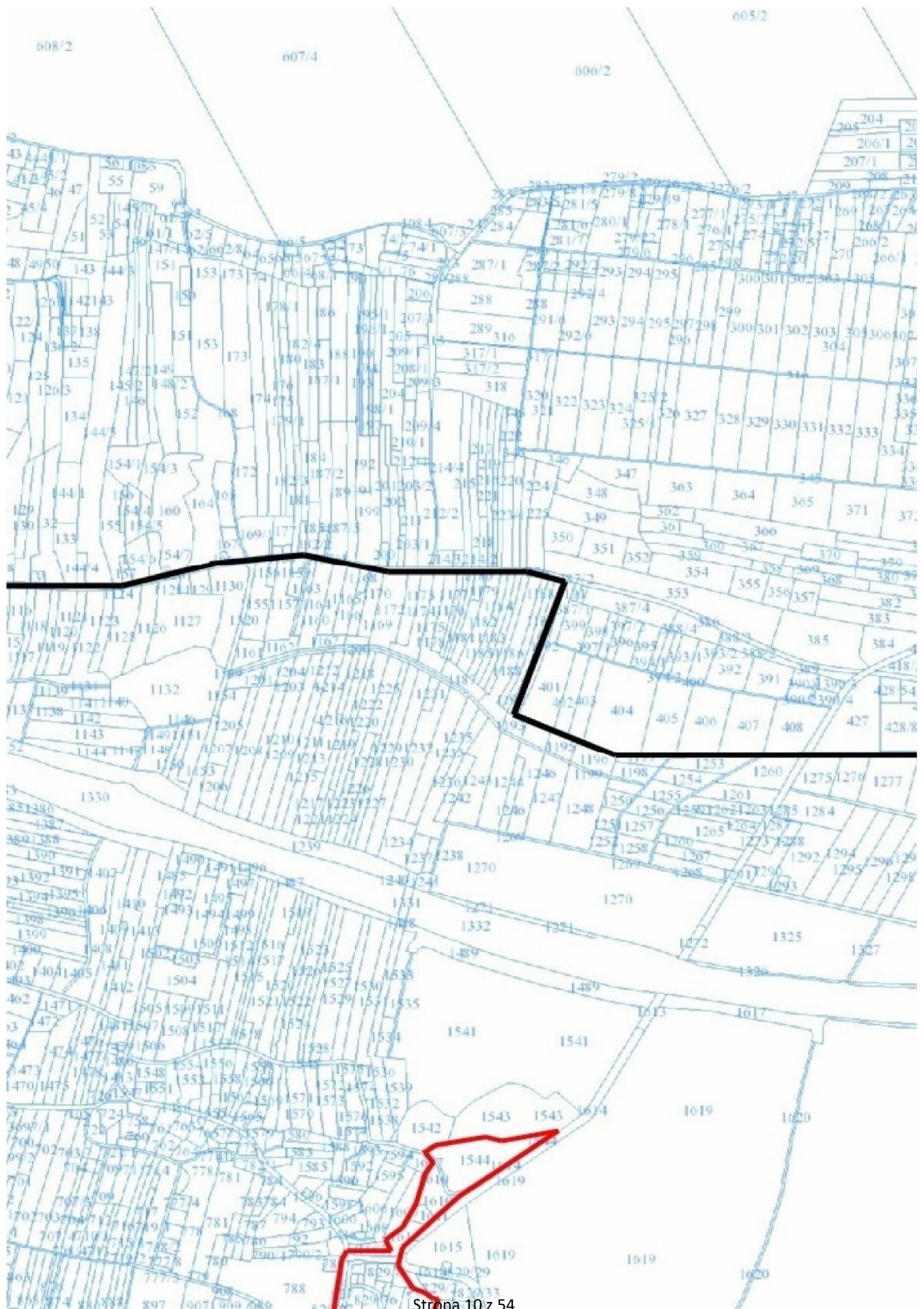

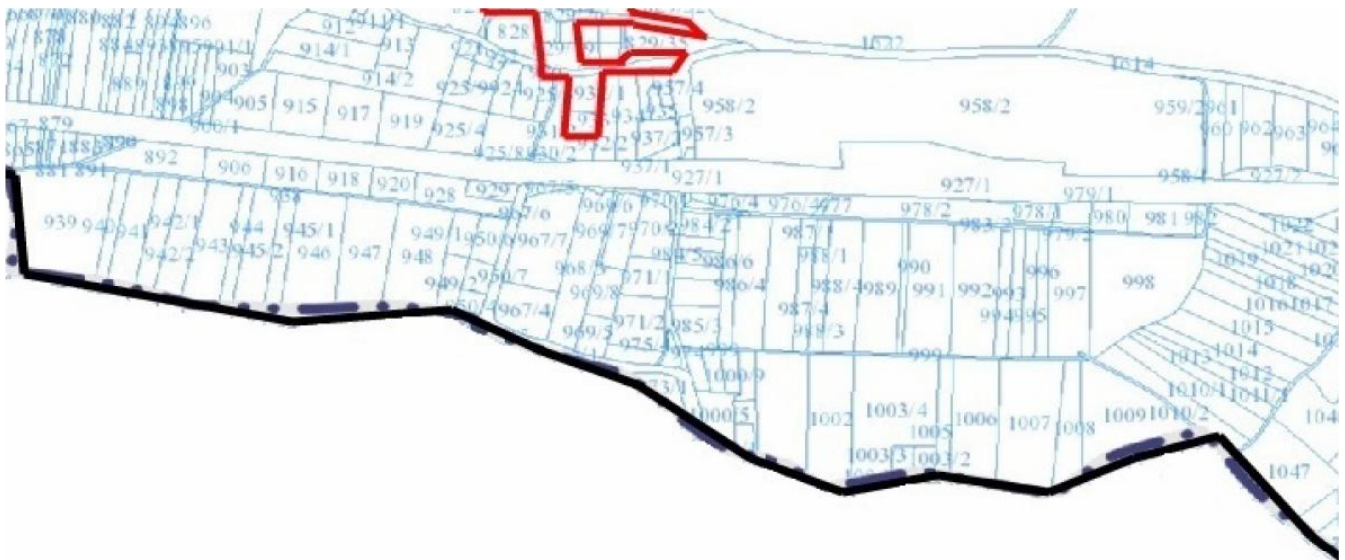
iny

gradowany —

talizacji —

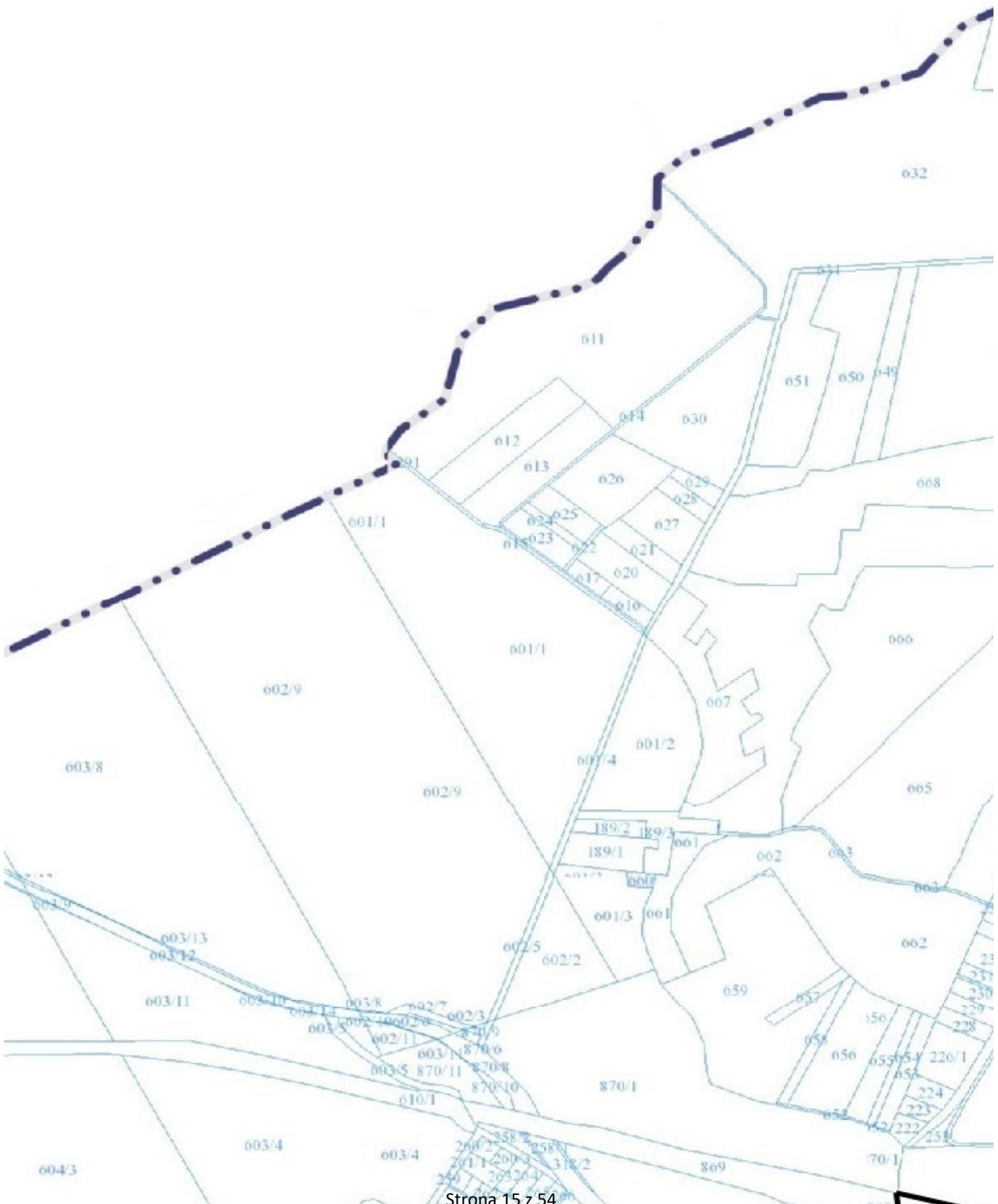

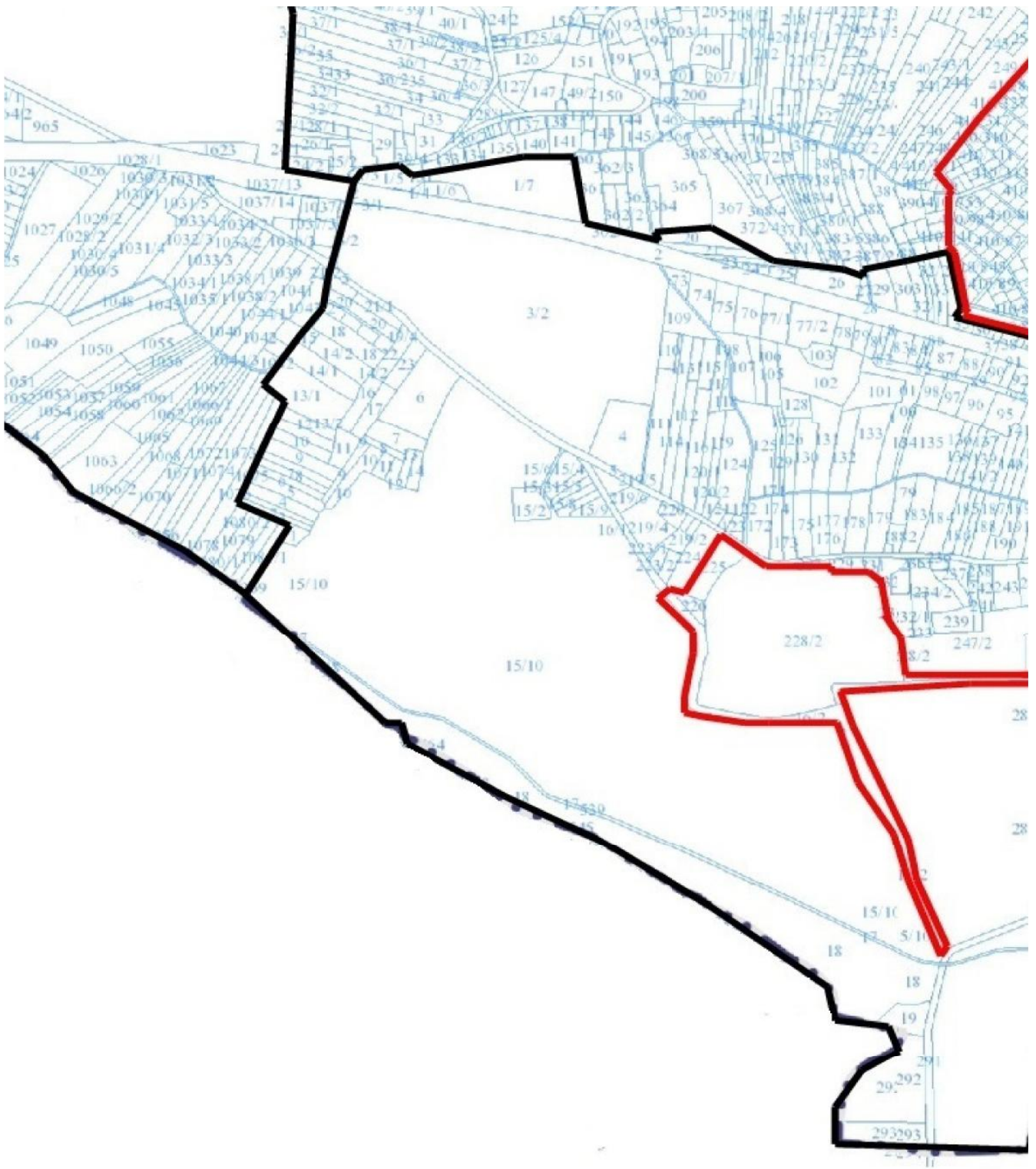

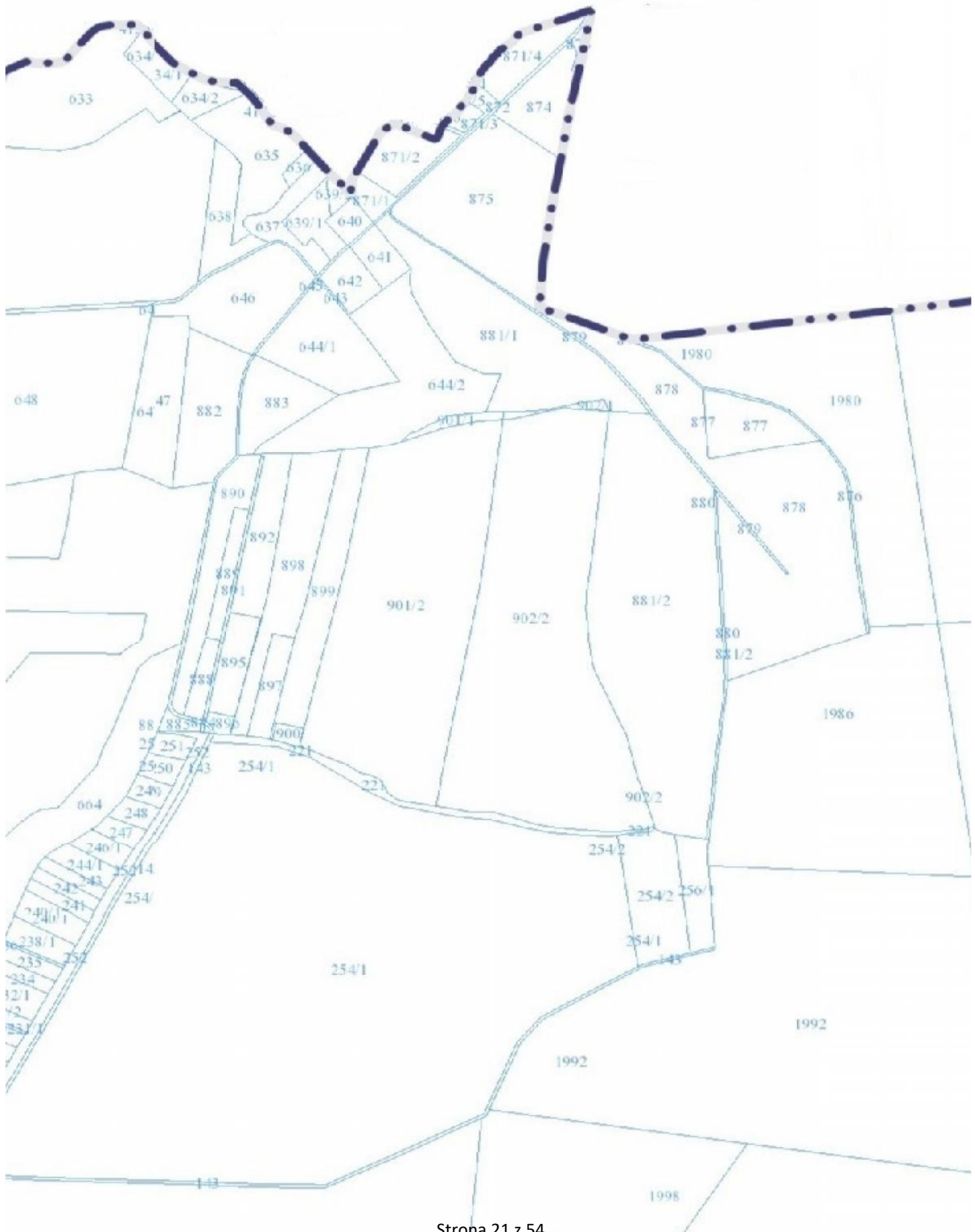

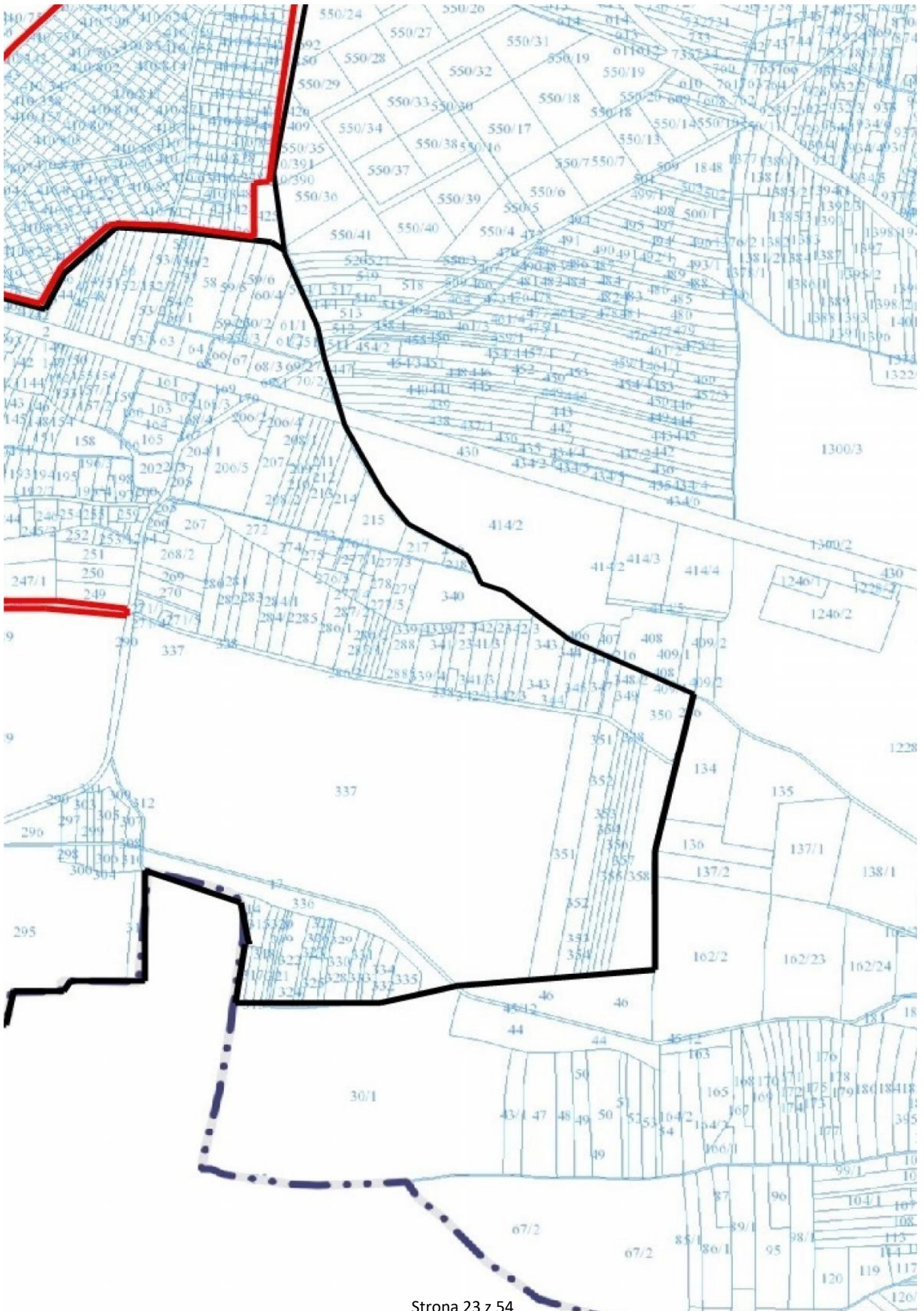
5 000

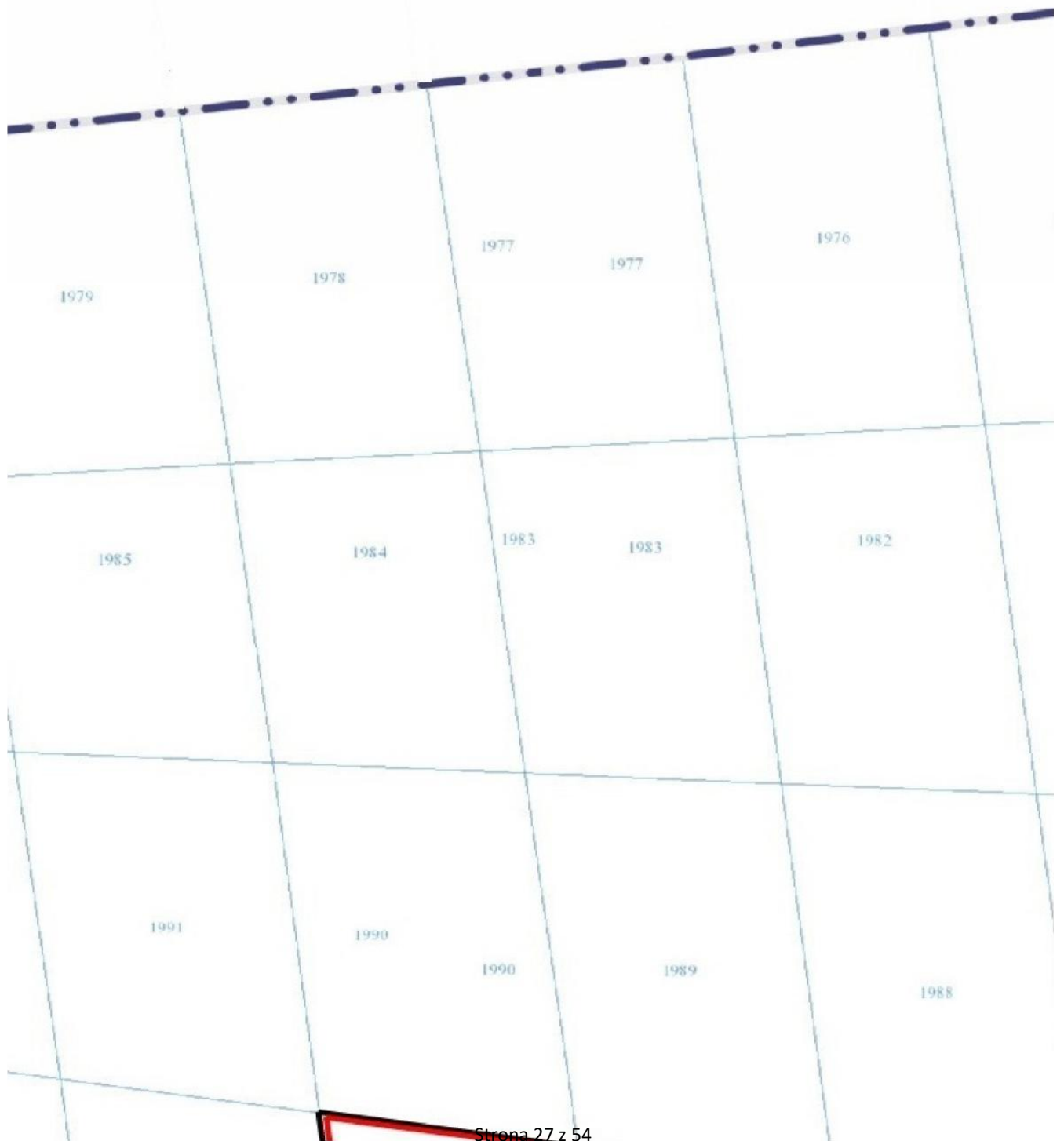

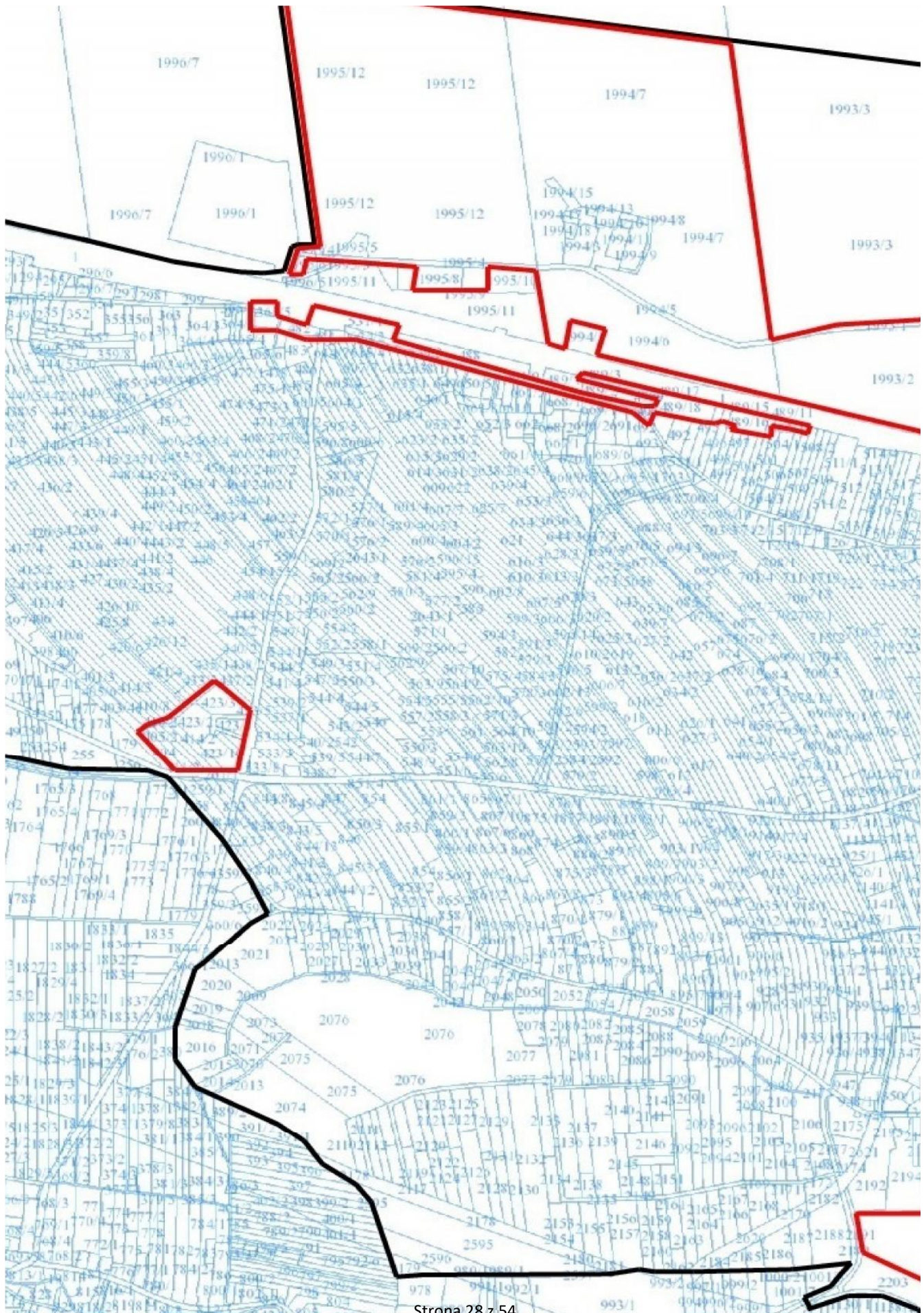

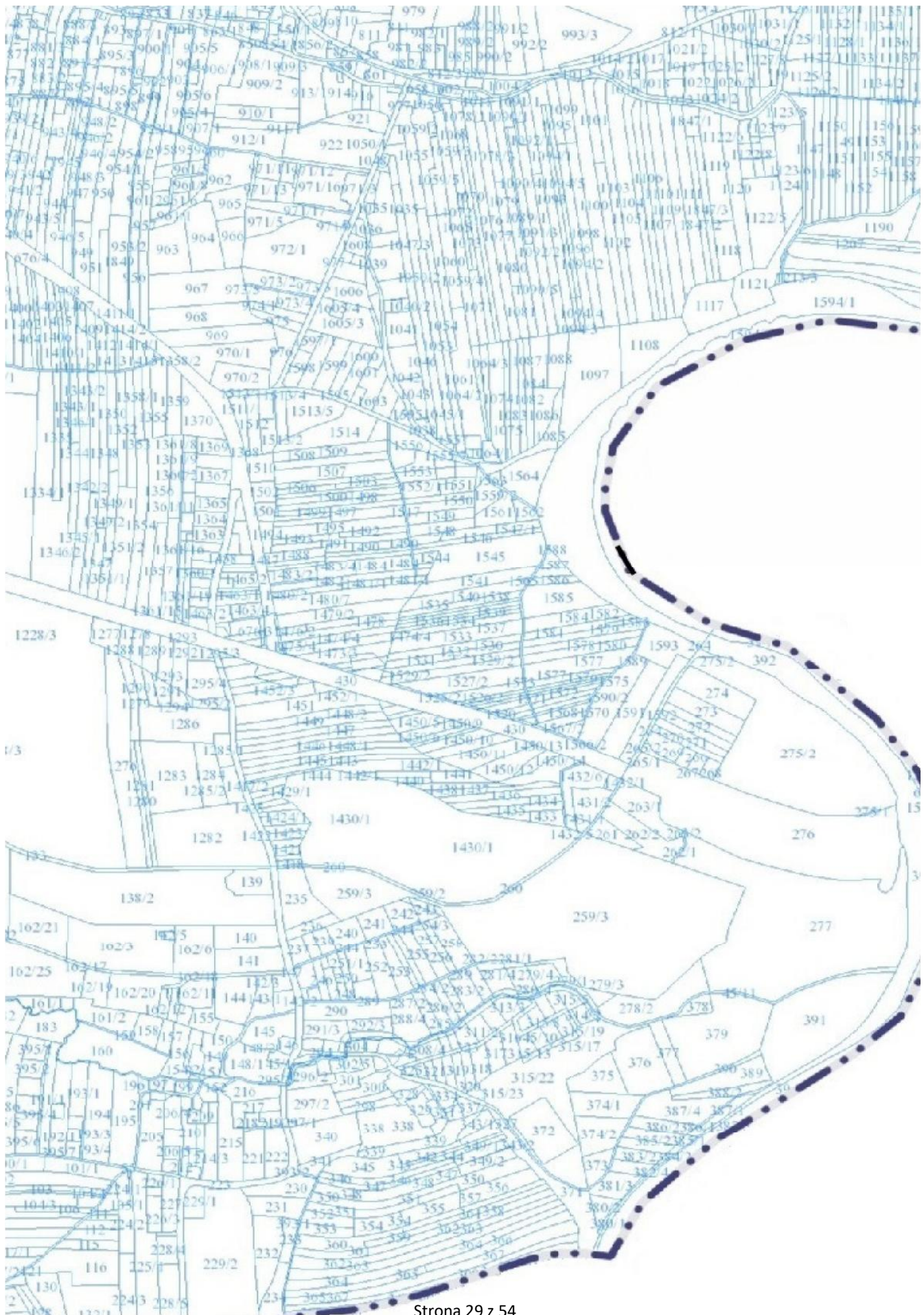

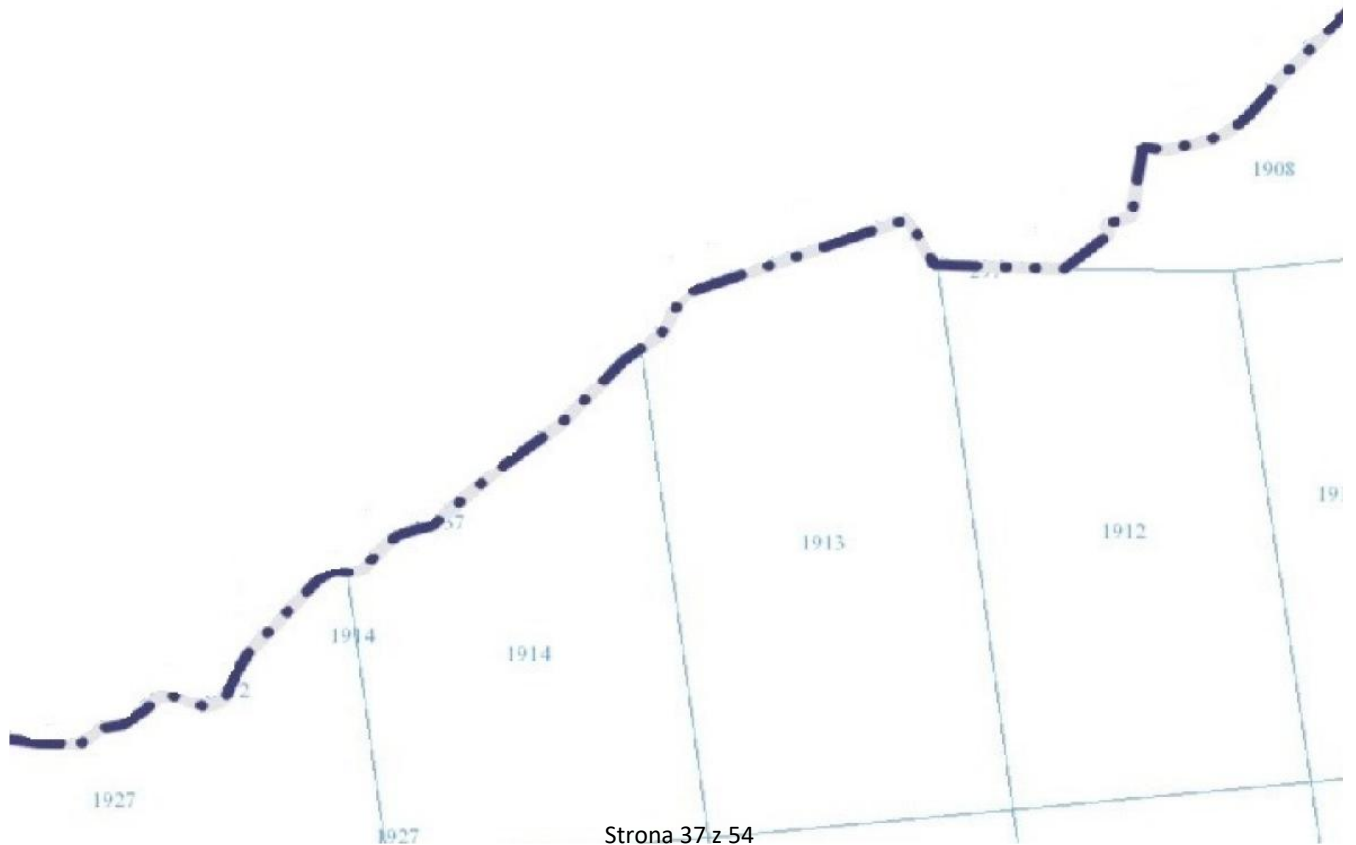

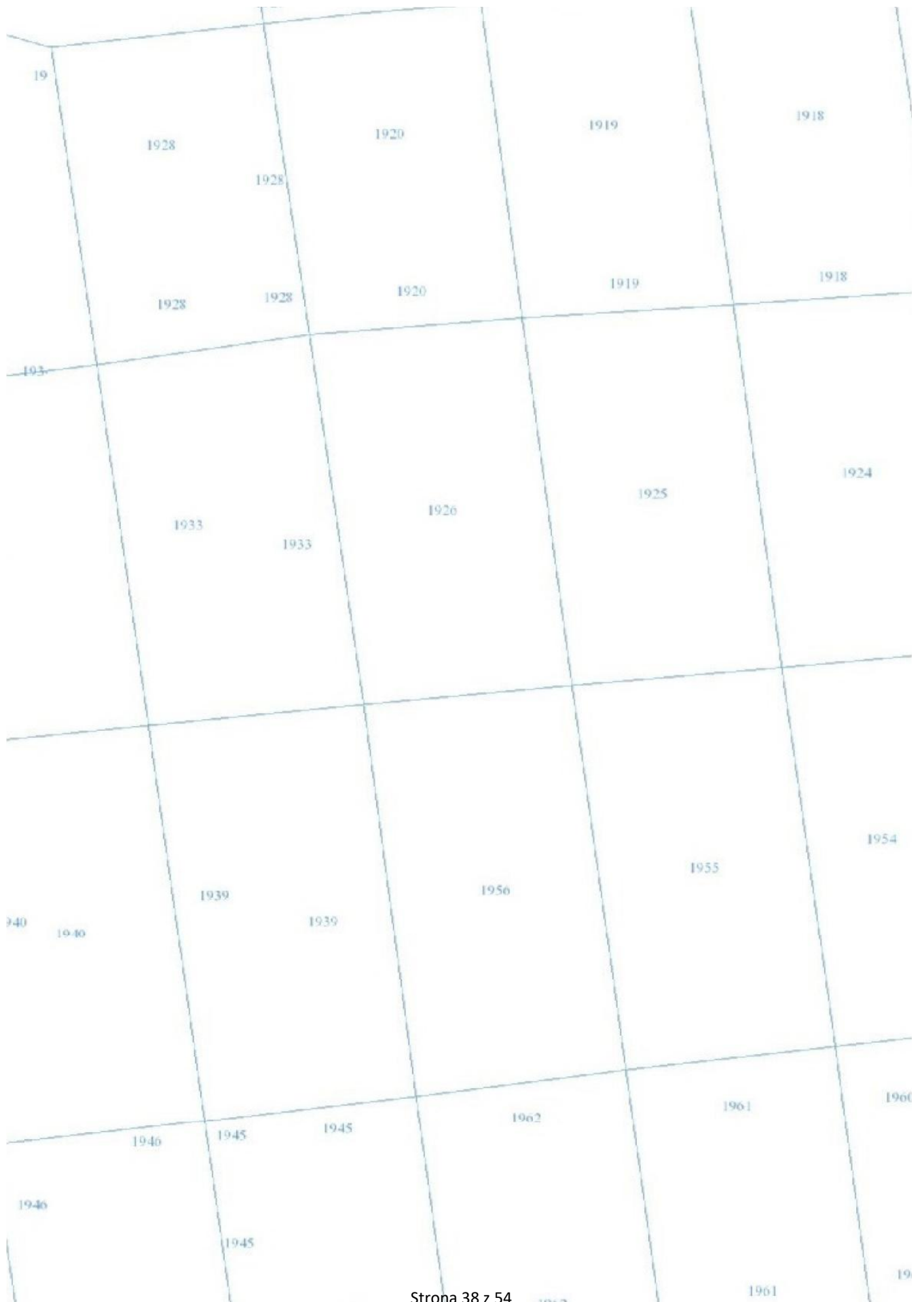

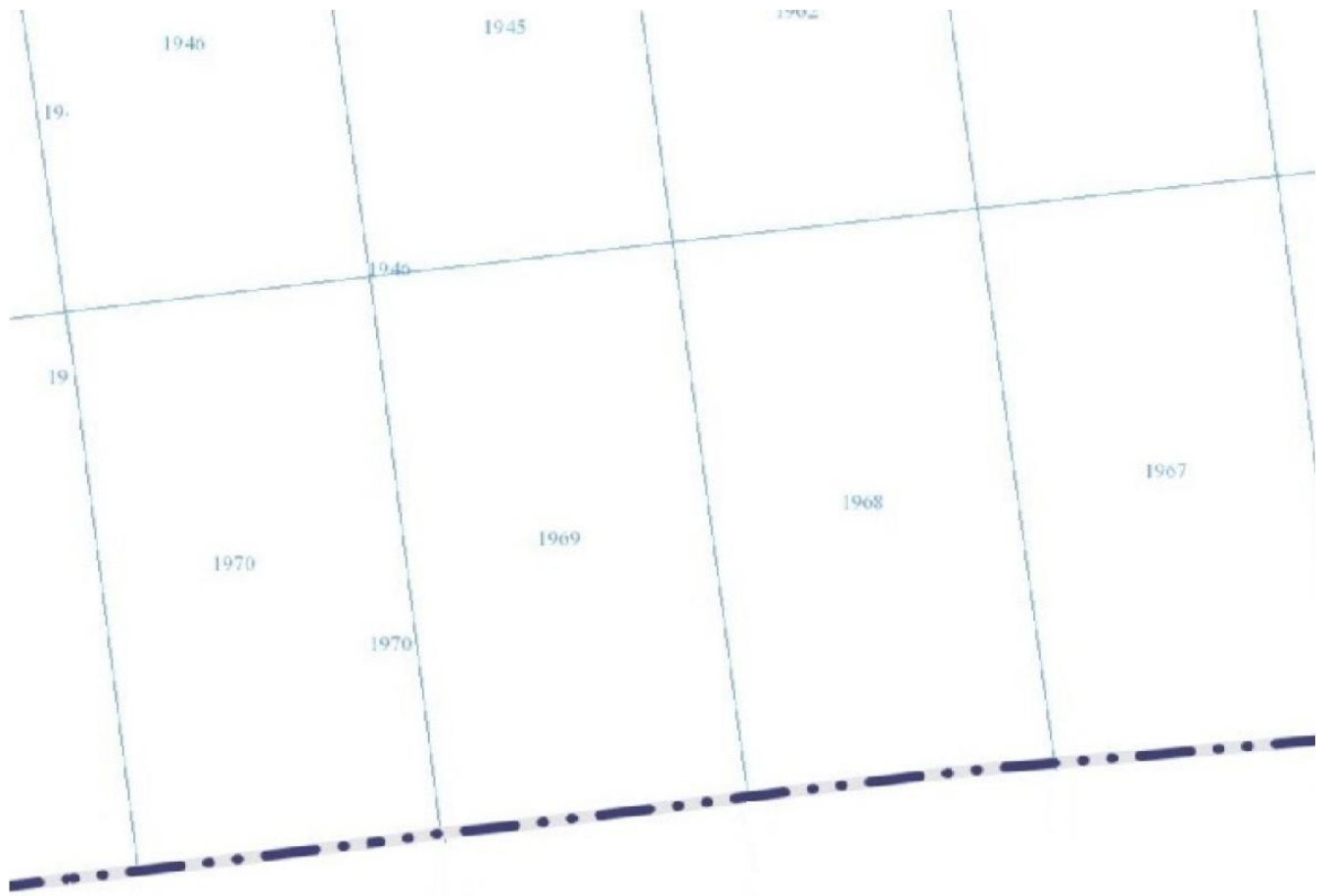

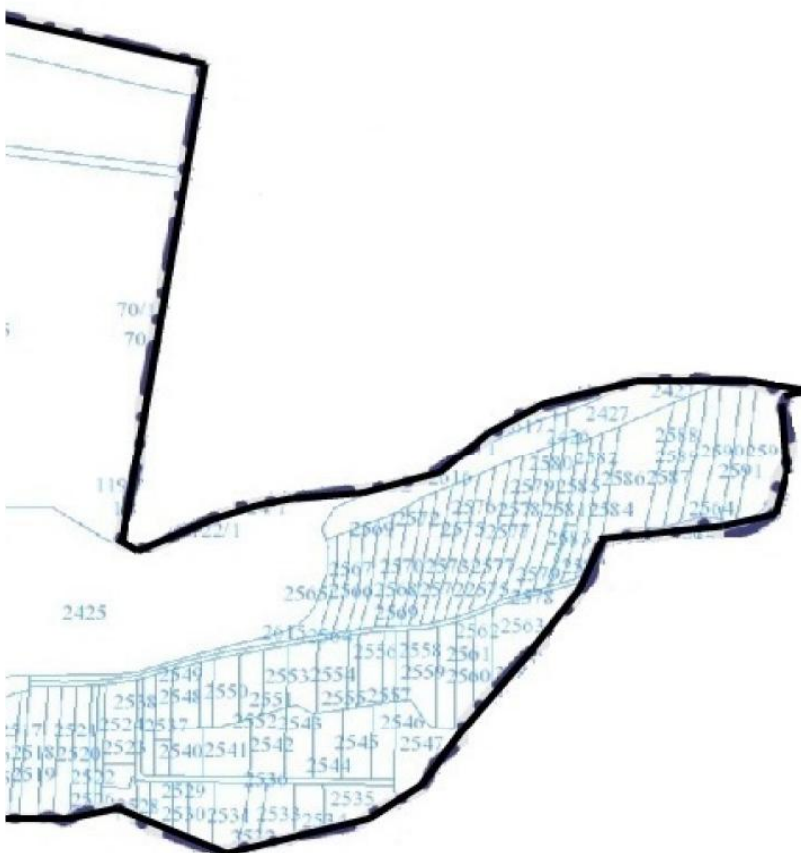

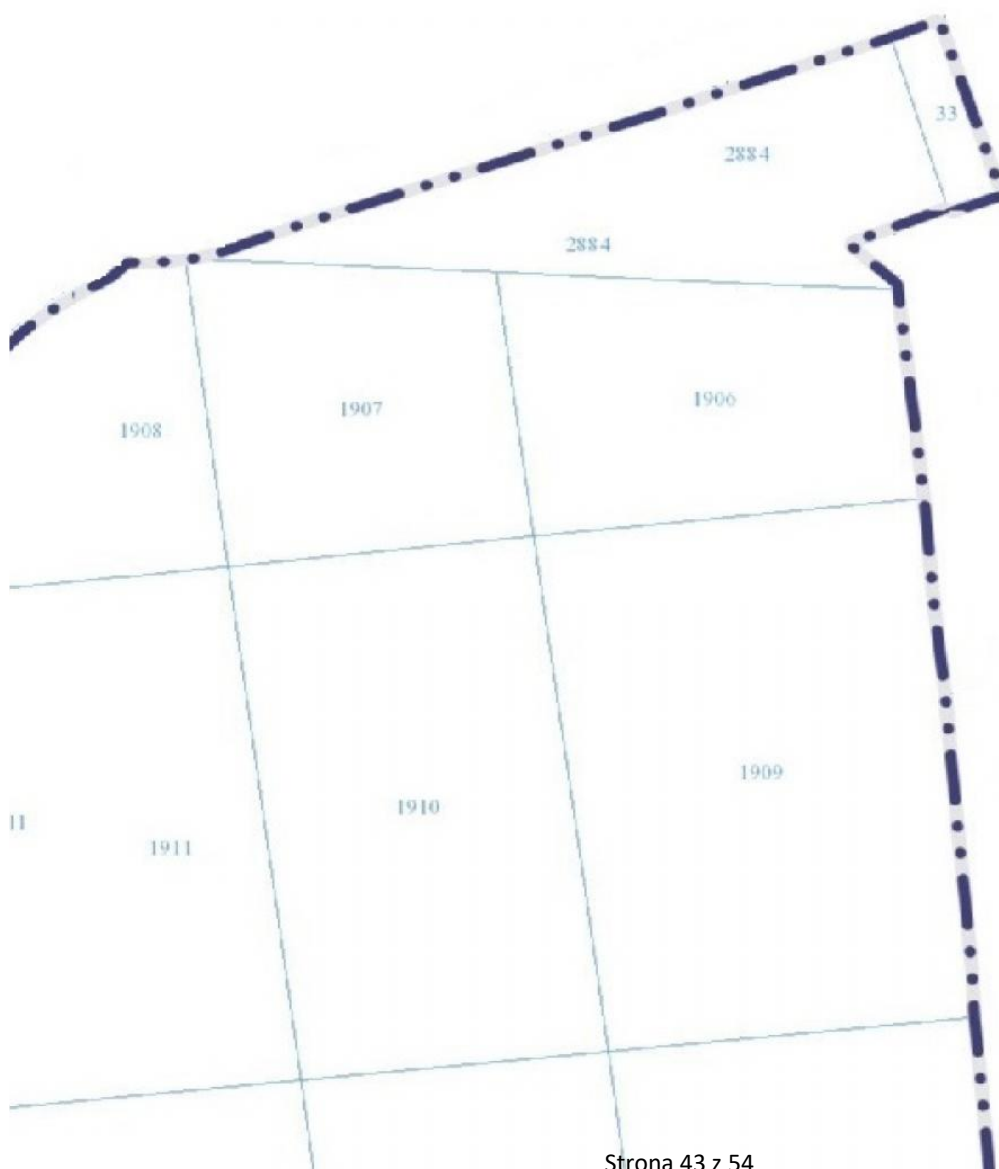

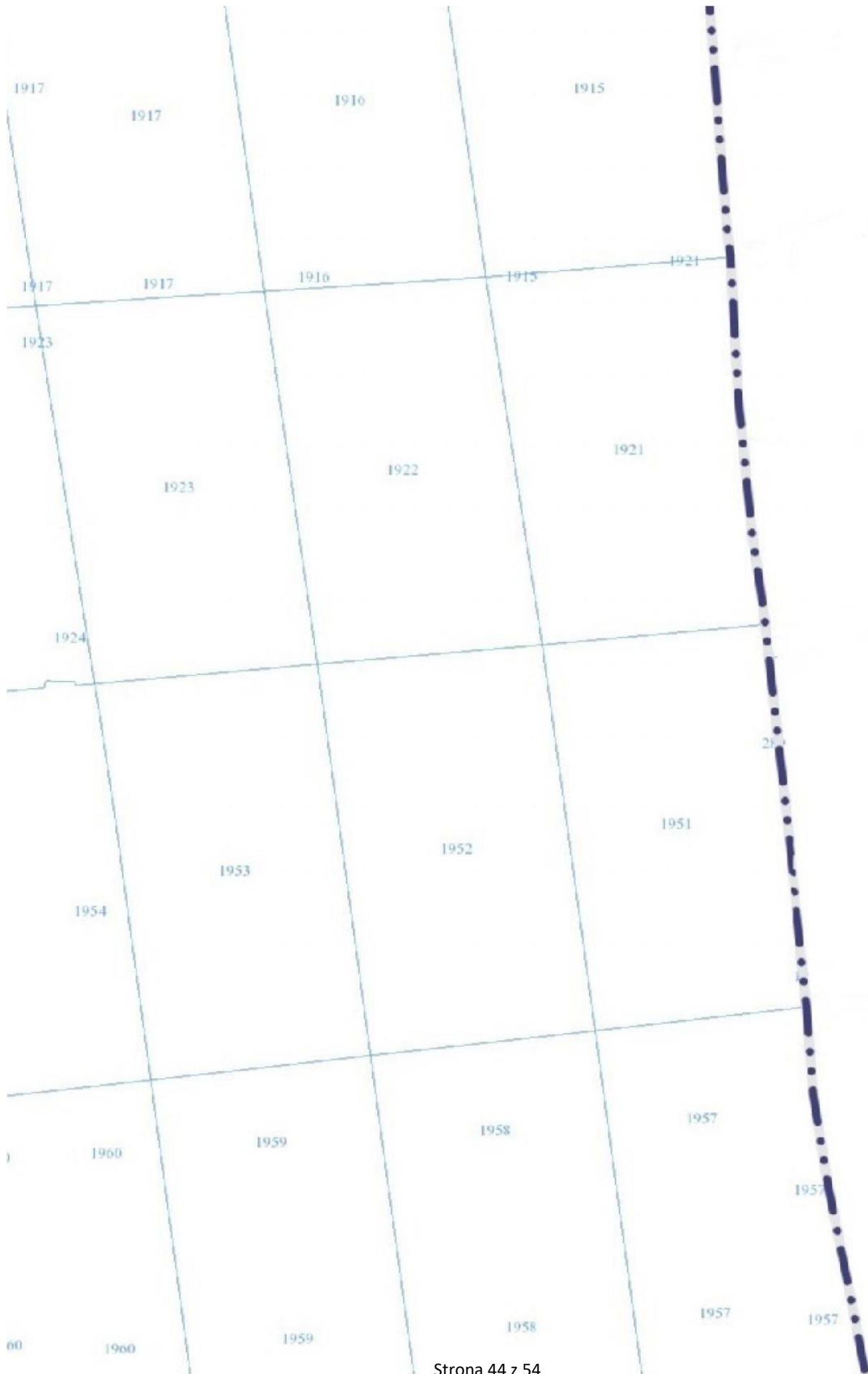

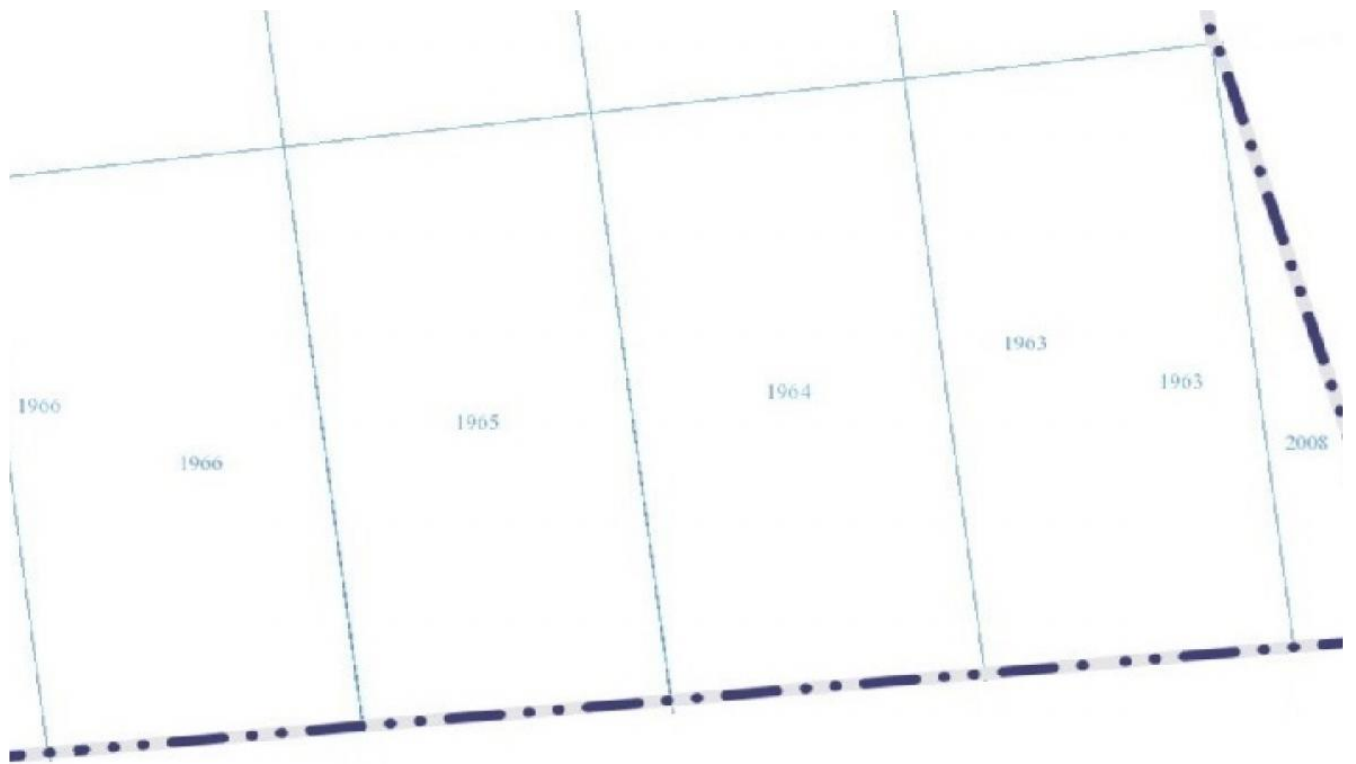

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

*Dokument stanowi załącznik do
Gminnego Programu Rewitalizacji dla
Gminy Kłaj na lata 2017 – 2025*

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym i przedstawicielami społeczności lokalnej.

Zamawiający:

Gmina Kłaj

Kłaj 655
32-015 Kłaj

Wykonawca:

EU-Consult Sp. z o.o.

ul. Wały Piastowskie 1
80-855 Gdańsk

Gdańsk, 2016

Spis treści

1. Wprowadzenie – cel, założenia i zakres opracowania	7
2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy, powiatu, województwa i kraju	10
2.1. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem krajowym:	
10	
2.2. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem regionalnym:	12
2.3. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem lokalnym:	
14	
3. Metodologia	15
3.1. Podział gminy na jednostki analityczne	15
3.2. Lista wskaźników wykorzystanych w diagnozie.....	16
4. Sfera społeczna.....	27
4.1. Struktura demograficzna gminy	27
4.2. Oświata, opieka nad dziećmi	28
4.3. Pomoc społeczna	29
4.4. Stan i struktura bezrobocia	34
4.5. Kultura, sport i rekreacja	37
4.6. Aktywność społeczna	38
4.6.1. Organizacje pozarządowe	38
4.6.2. Frekwencja wyborcza	39
4.7. Bezpieczeństwo	40
4.8. Podsumowanie sfery społecznej.....	42
5. Sfera gospodarcza	43
5.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych.....	43

5.2. Podsumowanie sfery gospodarczej.....	45
6. Sfera środowiskowa	45
6.1. Występowanie pokryć azbestowych.....	45
6.2. Występowanie obszarów chronionych	46
6.3. Podsumowanie sfery środowiskowej.....	47
7. Sfera infrastrukturalna (przestrzenno – funkcjonalna, techniczna).....	48
7.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna	48
7.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna	49
7.3. Sieć gazowa, ciepłownicza i elektryczna	50
7.4. Zasoby mieszkaniowe.....	51
7.5. Zabudowa techniczna	52
7.6. Służba zdrowia	54
7.7. Podsumowanie sfer przestrzenno – funkcjonalnej oraz technicznej	55
8. Wyniki partycypacji społecznej na etapie <i>Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji</i>	56
8.1. Wywiady bezpośrednie z lokalnymi liderami	56
8.2. Konsultacje społeczne – warsztaty	69
9. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kłaj	74
10. Charakterystyka obszaru rewitalizacji	74

1. Wprowadzenie – cel, założenia i zakres opracowania

Podstawą prawną do sporządzenia **Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gmina Kłaj na lata 2017 – 2025** (zwanego dalej Gminnym Programem Rewitalizacji) jest *Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777, z 2016 r. poz. 1020, 1250.).

Zgodnie z powyższym **rewitalizacja** stanowi kompleksowy proces, którego celem jest wyprowadzanie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe, integrujące interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe. Poprzez prowadzone działania zakłada się optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów. Proces ten stanowi wieloletni okres, prowadzony przez interesariuszy wraz we współpracy ze społecznością lokalną. Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są:

- Uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju Gminy;
- Pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub środowiskowe;
- Ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- Właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- Zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- Koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;
- Realizacji wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnej zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych

oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć¹.

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego. Zgodnie z wymaganiami nie może on przekraczać 20% powierzchni gminy oraz 30% liczby ludności. Gmina Kłaj przystępując do opracowania Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zobowiązuje się do jego określenia.

W związku z powyższym, jednym z najważniejszych elementów opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji jest diagnoza czynników i zjawisko kryzysowych, których analiza pozwoli na szczegółowe określenie miejsc wymagających rewitalizacji na terenie Gminy Kłaj.

Niniejszy dokument został opracowany na podstawie analizy danych zastanych (ilościowych) i aktywnego udziału różnych grup interesariuszy. Przeprowadzone zostały konsultacje w postaci warsztatów oraz wywiady indywidualne z lokalnymi liderami.

Na strukturę niniejszego dokumentu składa się część ogólna, obrazująca sytuację Gminy Kłaj na tle województwa i kraju oraz szczegółowa analiza wskaźników dla sfer problemowych określonych *Ustawą z dnia 9 października o rewitalizacji*. Każda ze sfer: społeczna, gospodarcza, środowiskowa oraz przestrzenno – funkcjonalna, stanowi osobny rozdział. Każdy ze wskaźników został wyliczony z podziałem na jednostki, według podziału panującego w Gminie.

Po szczegółowej analizie wskaźnikowej dokonano wyznaczenia obszarów przeznaczonych do rewitalizacji. Obszary zdegradowane stanowią obręby geodezyjne takie jak:

- Sołectwo Brzezie wraz z sołectwem Gruszki,
- Grodkowice,

¹ Wszystkie poniższe definicje w niniejszym podrozdziale pochodzą z dokumentu pn. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r., s. 5-8.

- Kłaj,
- Łysokanie.

Łącznie obszar rewitalizacji zajmuje 197,18 ha, co stanowi 3,05% powierzchni gminy, a zamieszkuje go 496 mieszkańców, co stanowi 4,78 % mieszkańców całej gminy.

2. Powiązanie z dokumentami strategicznymi na poziomie Gminy, powiatu, województwa i kraju

Niniejszy dokument pt. „*Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Kłaj na lata 2017 – 2025*” jest spójny z ustaleniami dokumentów strategicznych opracowanych na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.

2.1. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem krajowym:

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju –Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna:

- Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki;
- Cel 6 – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny;
- Cel 8 – Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny;
- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju (ŚSRK) – Strategia Rozwoju Kraju 2020

- Cel główny: Wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności.
- Cele rozwojowe:
 - wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb aktywności obywatela.
 - rozwój kapitału ludzkiego.

- o wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna

- Cel 1: Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych. Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo
- Cel 3: Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka
- Cel 4: Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

- Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.
- Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

Krajowy Program Rozwoju Turystyki do 2020 roku

- Cel główny: Wzmocnienie rozwoju konkurencyjnej i innowacyjnej turystyki poprzez wspieranie przedsiębiorstw, organizacji i instytucji oraz inicjatyw sektora turystyki, z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.
- Cel operacyjny 4: Zagospodarowanie i modernizacja przestrzeni dla rozwoju turystyki i infrastruktury turystycznej, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju i przepisów ochrony środowiska.

2.2. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem regionalnym:

Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011-2020

Wizja „Małopolska 2020” zakłada, aby region był „atrakcyjnym miejscem życia, pracy i spędzania czasu wolnego, europejskim regionem wiedzy i aktywności, silnym wartościami uniwersalnymi, tożsamością i aspiracjami swoich mieszkańców, świadomie czerpiącym z dziedzictwa i przestrzeni regionalnej, tworzącym szanse na rozwój ludzi i nowoczesnej gospodarki”.

- Cel główny: efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności społecznej i przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim; cel główny ma zostać realizowany w strefie:
 - *gospodarki wiedzy i aktywności* – region atrakcyjny dla inwestycji, opartego na wiedzy, aktywności zawodowej i przedsiębiorczości mieszkańców,
 - *dziedzictwo i przemysł czasu wolnego* – wysoka atrakcyjność regionu w obszarze przemysłów czasu wolnego dzięki wykorzystaniu potencjału dziedzictwa regionalnego i kultury,
 - *infrastruktura dla dostępności komunikacyjnej* – wysoka zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna regionu dla konkurencyjności gospodarczej i spójności przestrzennej,
 - *krakowski obszar metropolitalny i inne subregiony* – silna pozycja konkurencyjna Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego w przestrzeni europejskiej oraz wzrost potencjału ekonomicznego subregionów w wymiarze regionalnym i krajowym,
 - *rozwój miast i terenów wiejskich* – aktywne ośrodki usług publicznych i gospodarczych zapewniające szanse na rozwój mieszkańców małych i średnich miast oraz terenów wiejskich,
 - *bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne* – wysoki poziom bezpieczeństwa mieszkańców regionu w wymiarze środowiskowym, zdrowotnym i społecznym,

- o *zarządzanie rozwojem województwa* – efektywne zarządzanie regionu, którego rozwój oparty jest na współpracy i mobilizowaniu zasobów.

Strategia Rozwoju Powiatu Wileckiego na lata 2014-2020

Wizja rejonu „Powiat Wielicki Solą Polskiej Ziemi” zakłada, aby rejon ten rozwijał się turystycznie i gospodarczo w zgodzie ze środowiskiem naturalnym dzięki aktywnej, zintegrowanej społeczności, czerpiącej z dziedzictwa przeszłości i pielęgnującej tradycje; niniejsza wizja ma zostać osiągnięta, dzięki celom strategicznym i operacyjnym, którymi m.in. są:

- Cel operacyjny 1.1.1. – rozwój stref aktywności gospodarczej i infrastruktury sprzyjającej inwestowaniu;
- Cel operacyjny 1.1.5. – wykorzystanie możliwości rozwoju ekonomii społecznej, w tym rozwój przedsiębiorczości społecznej;
- Cel operacyjny 1.2.1. – wspólna strategia jednostek samorządu terytorialnego dotycząca wspierania przedsiębiorczości;
- Cel operacyjny 1.3.1. – promowanie gospodarstw ekologicznych, produktów tradycyjnych i regionalnych;
- Cel operacyjny 1.4.2. – budowa i modernizacja sieci dróg powiatowych wraz z drogowymi obiektami inżynieryjnymi;
- Cel operacyjny 2.1.3. – wzbogacenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży, w tym także dla osób niepełnosprawnych;
- Cel operacyjny 2.1.9. – tworzenie odpowiednich warunków do realizowania programów profilaktycznych oraz sportowych, kulturalnych i społecznych;
- Cel operacyjny 2.2.2. – ochrona i renowacja obiektów zabytkowych powiatu;
- Cel operacyjny 2.4.1. – wspieranie rozwoju turystyki ekologicznej (konnej, rowerowej, pieszej, agroturystyki);
- Cel operacyjny 3.2.4. – wzrost efektywności działań pomocy społecznej;
- Cel operacyjny 3.4.1. – aktywizacja lokalnego rynku pracy;

- Cel operacyjny 4.1.1. – wspieranie działań zmierzających do rekultywacji terenów zdegradowanych i zdewastowanych;
- Cel operacyjny 5.1.5. – promocja gospodarki, turystyki, dziedzictwa kulturowego i aktywności społecznej mieszkańców;
- Cel operacyjny 6.3.1. – wzmocnienie tożsamości lokalnej;

2.3. Powiązanie z Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj z dokumentem lokalnym:

Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Kłaj na lata 2012-2015 z uwzględnieniem Perspektywy na lata 2016-2019

Cele z zakresu ochrony środowiska:

- poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- wzmocnienie systemu zarządzania środowiskiem oraz podniesienie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody,
- zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii.

Projekt: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kłaj na lata 2016-2025

Misją jest „poprawa jakości życia w gminie oraz dążenie do aktywnej integracji społecznej poprzez stwarzanie mieszkańcom możliwości rozwoju oraz zaspakajanie potrzeb grup zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją społeczną”; niniejsze założenie ma zostać zrealizowane m.in. poprzez realizację poniższych celów:

- wielowymiarowe wsparcie osób bezrobotnych oraz działania podejmowane w celu mobilizowania osób do poszukiwania zatrudnienia i usamodzielniania się,
- zapewnienie rodzinom bezpieczeństwa socjalnego,
- promowanie zdrowia, prowadzenie profilaktyki zdrowotnej,

- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- podnoszenie kompetencji zawodowych mieszkańców.

3. Metodologia

3.1. Podział gminy na jednostki analityczne

W celu przeprowadzenia *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji* wykorzystano podział Gminy Kłaj na **obręby geodezyjne**, będące intuicyjnym, panującym podziałem dla interesariuszy Gminnego Programu Rewitalizacji. Podział ten odzwierciedla w sposób trafny problemy panujące w gminie.

Gmina Kłaj dzieli się na 8 obrębów geodezyjnych, które są w powszechnym użyciu mieszkańców i w głównej mierze pokrywają się z podziałem na sołectwa. Szczegółowy przebieg granic został przyjęty, poniższymi uchwałami:

1. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH z dnia 26 lipca 1934 r. o podziale powiatu bocheńskiego w województwie krakowskim na gminy wiejskie, Kłaj znalazł się w gminie Targowisko. USTAWA z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - utworzenie gmin w tym UG. Kłaj
2. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 30 maja 1975 r. w sprawie określenia miast oraz gmin wchodzących w skład województw ... o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych, § 18. W skład województwa miejskiego krakowskiego wchodzi: m.in. Kłaj.
3. ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia 22 lipca 2003 r. w sprawie ustalenia granic, zmiany nazw i siedzib władz niektórych gmin i miast oraz nadania miejscowościom statusu miasta. Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591, z późn. zm.1)) zarządza się, co następuje: § 1. Z dniem 1 stycznia 2004 r. ustala się granice następujących gmin: w województwie małopolskim, w powiecie bocheńskim - gminy Bochnia i w powiecie wielickim - gminy Kłaj przez włączenie do dotychczasowego obszaru gminy Bochnia obszaru wsi Stanisławice, stanowiącego obręb ewidencyjny Stanisławice o powierzchni 1.779,67 ha z gminy Kłaj;

Głównie funkcjonującym, pokrywającym się z granicami sołectw podziałem, jest podział na obręby geodezyjne. Na jego podstawie została opracowana *Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*.

Tabela 1 Liczba ludności, powierzchnia i granice poszczególnych jednostek podziału Gminy Kłaj

Jednostka podziału Gminy Kłaj	Powierzchnia podana w ha	% powierzchni Gminy	Liczba mieszkańców	% mieszkańców Gminy Kłaj
Brzezie (Sołectwo Brzezie wraz z sołectwem Gruszka)	629,05	9,71%	1407	13,57%
Dąbrowa	711,26	10,98%	1030	9,93%
Grodkowice	273,58	4,22%	434	4,19%
Kłaj	3366,38	51,99%	3360	32,41%
Lęzkowice	242,72	3,75%	388	3,74%
Łysokanie	193,01	2,98%	549	5,30%
Szarów	431,51	6,66%	1404	13,54%
Targowisko	628,01	9,70%	1796	17,32%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Kłaj

3.2. Lista wskaźników wykorzystanych w diagnozie

Podczas wyznaczeni obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kłaj posłużono się wskaźnikami o charakterze ilościowym pozyskanych z różnego rodzaju instytucji. Zebrane dane odnosiły się do pięciu sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno – funkcjonalnej oraz technicznej². Lista wskaźników z podziałem na sfery wraz ze sposobem ich wyliczenia i źródłem pozyskania zawiera tabela poniżej.

Dane zbierane były z podziałem na obręby geodezyjne. Wskaźniki zostały przedstawione w sposób względny – zostały przyrównane do 1000 mieszkańców danej jednostki podziału Gminy Kłaj. Dzięki takiej metodologii możliwe jest przedstawienie wartości uwzględniające możliwe, znaczne różnice w liczbie ludności obrębów.

² Ustawa z 9 października 2015r. o rewitalizacji (art. 9)

Tabela 2 Zestawienie wskaźników wykorzystanych w diagnozie z wykorzystaniem nazw, zjawisk, źródeł danych i sposobu obliczania

Lp.	Zjawisko	Nazwa wskaźnika	Źródło danych	Metodologia obliczania wskaźnika
Sfera społeczna				
1.1.	Pomoc społeczna - ubóstwo	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju (przyznane świadczenia, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa przyznanych mieszkańcom danej jednostki dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.2.	Pomoc społeczna – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju (przyznane świadczenia, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych przyznanych mieszkańcom danej jednostki dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.3.	Pomoc społeczna – alkoholizm	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - alkoholizm	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju (przyznane świadczenia, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu przyznanych mieszkańcom danej jednostki dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.4.	Pomoc społeczna – niepełnosprawność	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - niepełnosprawność	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju (przyznane świadczenia, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności przyznanych mieszkańcom

				danej jednostki dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.5.	Przestępczość – w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdu	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów	Komenda Powiatowa Policji w Wieliczce (liczba przestępstw, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba przestępstw w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów popełnionych w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.6.	Przestępczość – bójki, pobicia, rozboje	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bójki, pobicia, rozboje	Komenda Powiatowa Policji w Wieliczce (liczba przestępstw, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba bójek, pobić i rozbojów w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.7.	Przestępczość – przemoc domowa	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie przemocy domowej	Komenda Powiatowa Policji w Wieliczce (liczba przestępstw, stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Liczba przestępstw w zakresie przemocy domowej popełnionych w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.8.	Obciążenie demograficzne	Mieszkańcy obszarów geodezyjnych Gminy Kłaj w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Łączna liczba mieszkańców danego obszaru geodezyjnego w wieku nieprodukcyjnym (poprodukcyjnym oraz przedprodukcyjnym) podzielona przez liczbę mieszkańców danego obszaru w wieku

				produkcyjnym, pomnożona przez 1000. Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy, dla mężczyzn przyjęto wiek 18 – 64 lata, dla kobiet – 18 – 59.
1.9.	Bezrobocie – stopa bezrobocia	Stopa bezrobocia (procentowy udział bezrobotnych w osobach w wieku produkcyjnym)	Powiatowy Urząd Pracy w Wieliczce (stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Procentowy stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie (zasobu siły roboczej danej populacji).
1.10.	Bezrobocie – ogółem	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Wieliczce (stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Ogólna liczba bezrobotnych w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.11.	Bezrobocie – długotrwale bezrobotni	Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Wieliczce (stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Ogólna liczba długotrwale bezrobotnych w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.12.	Bezrobocie – bez kwalifikacji	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Powiatowy Urząd Pracy w Wieliczce (stan na 31.12.2015r.) Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, stan na 31.12.2015r.)	Ogólna liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
1.13.	Kapitał społeczny	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014r. W podziale na obwody głosowanie w %	Państwowa Komisja Wyborcza (http://samorzad2014.pkw.gov.pl/356_Frekwencja/121903) [data dostępu 27.10.2015r.]	Frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2014 roku policzona poprzez

				podzielenie liczby wydanych kart do głosowania w danym obwodzie przez liczbę uprawnionych do głosowania.
1.14.	Ekonomia społeczna	Organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności, liczba organizacji pozarządowych stan na 31.12.2015r.)	Liczba organizacji pozarządowych w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
Sfera gospodarcza				
2.1.	Przedsiębiorczość mieszkańców	Działalność gospodarcza w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Centralna Ewidencja Informacji o Działalności Gospodarczej [dostęp: 27.10.2016r.]	Liczba działalności gospodarczej w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
Sfera środowiskowa				
3.1.	Występowanie materiałów azbestowych	Udział wyrobów azbestowych w danej jednostce w ilości wyrobów azbestowych w całej Gminie	GeoAzbest – baza azbestowa, http://esip.bazaazbestowa.gov.pl/ [data dostępu: 27.10.2016r.]	Ilość wyrobów azbestowych w danej miejscowości podana w m ³ w ilości wyrobów azbestowych ogółem
Sfera infrastrukturalna (przestrzenno – funkcjonalna, techniczna)				
4.1.	Opieka zdrowotna – publiczne i niepubliczne ośrodki zdrowia	Obiekty opieki zdrowotnej przypadające na 1000 mieszkańców	Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności stan na 31.12.2015r.), strona internetowa Gminy http://www.klaj.pl [dostęp 27.10.2016r.]	Liczba publicznych i niepublicznych ośrodków zdrowia w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
4.2.	Opieka zdrowotna – punkty apteczne	Liczba aptek w przeliczeniu na 1000	Urząd Gminy w Kłaju (liczba ludności stan na 31.12.2015r.), strona internetowa Gminy	Liczba punktów aptecznych w danej jednostce podziału

		mieszkańców	http://www.klaj.pl [dostęp 27.10.2016r.]	dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
4.3.	Budynki wybudowane przed 1989 rokiem	Liczba budynków wybudowanych przed 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Urząd Gminy w Kłaju (stan budynków, stan ludności na 31.12.2015r.)	Liczba budynków wybudowanych przed 1989 roku w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000
4.4.	Budynki wybudowane po 1989 roku	Liczba budynków wybudowanych po 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Urząd Gminy w Kłaju (stan budynków, stan ludności na 31.12.2015r.)	Liczba budynków wybudowanych po 1989 roku w danej jednostce podziału dzielona przez jej liczbę ludności oraz pomnożona przez 1000

Źródło: opracowanie własne

Uzupełnieniem niniejszych wskaźników oraz danych uzyskanych z Banku Danych Lokalnych było spotkanie konsultacyjne o charakterze warsztatów oraz wywiady bezpośrednie z lokalnymi liderami, przeprowadzone za pomocą przygotowanego wcześniej scenariusza. Przedstawione w nim pytania dotyczyły aspektów życia w Gminie Kłaj, poziomu bezpieczeństwa oraz aktywności lokalnej. Uczestnicy warsztatów oraz lokalni liderzy zostali poproszeni o wskazanie dokładnych lokalizacji, w których według nich najbardziej wskazany jest proces rewitalizacji.

Poniższe tabele prezentują dokładne dane i wyliczenia wskaźników z podziałem na obręby geodezyjne.

Komórki zaznaczone **kolorem różowym** oznaczają wartości większe od średniej dla Gminy Kłaj dla wskaźników takich jak:

- Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000
- Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych
- Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - alkoholizm
- Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - niepełnosprawność
- Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów
- Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bójki, pobicia, rozboje
- Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie przemocy domowej
- Mieszkańcy obrębów geodezyjnych Gminy Kłaj w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym
- Stopa bezrobocia (procentowy udział bezrobotnych w osobach w wieku produkcyjnym)
- Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Udział wyrobów azbestowych w danej jednostce w ilości wyrobów azbestowych w całej Gminie
- Liczba budynków wybudowanych przed 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Natomiast wartości poniżej średniej dla Gminy dla wskaźników:

- Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014r. W podziale na obwody głosowanie w %
- Organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Działalność gospodarcza w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Obiekty opieki zdrowotnej przypadające na 1000 mieszkańców
- Liczba aptek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
- Liczba budynków wybudowanych po 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Tabela 3 Sfera społeczna – wskaźniki

Jednostka podziału Gminy Kłaj	Organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - ubóstwo	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - alkoholizm	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - niepełnosprawność	Udział osób w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Struktura ekonomiczna	Stopa bezrobocia (procentowy udział bezrobotnych w osobach w wieku produkcyjnym)	Mieszkańcy obywateli geodezyjnych Gminy Kłaj w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba długotrwałe bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bójki, pobicia, przestępczość - bójki, pobicia, rozboje	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie przemocy domowej	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014r. W podziale na obwody głosowanie w %	Kapitał społeczny
Brzezie	2,84	38,38	7,82	0,71	19,19	648,90	648,90	4,71%	54,11	30,56	16,35	7,11	2,13	0,00	0,71	52%	
Dąbrowa	1,94	8,74	5,83	0,00	8,74	636,89	636,89	3,66%	57,01	23,30	12,62	2,91	1,94	0,97	0,97	57%	
Grodkowice	2,30	18,43	9,22	0,00	9,22	589,86	589,86	5,08%	69,53	29,95	16,13	11,52	4,61	0,00	2,30	58%	
Kłaj	2,38	24,11	9,82	1,49	14,29	628,57	628,57	3,27%	59,09	20,54	7,44	2,68	2,68	0,30	1,19	57%	
Łęzkowice	5,15	28,35	2,58	0,00	7,73	641,75	641,75	2,81%	55,82	18,04	12,89	5,15	5,15	0,00	0,00	55%	
Łysokanie	0,00	23,68	16,39	3,64	16,39	677,60	677,60	5,38%	47,58	36,43	18,21	10,93	9,11	0,00	0,00	66%	
Szarów	4,27	16,38	10,68	0,00	4,27	616,81	616,81	3,46%	62,12	21,37	7,12	2,14	2,85	0,00	0,00	57%	
Targowisko	2,23	17,26	3,34	1,67	3,90	620,27	620,27	4,13%	60,32	25,61	10,58	7,24	1,11	0,00	0,00	56%	
Śr. Artm.	2,64	21,92	8,21	0,94	10,47	632,58	632,58	4%	58,20	25,73	12,67	6,21	3,70	0,16	0,65	57%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych (szczegółowe informacje – tabela 2)

Tabela 4 Sfera gospodarcza – wskaźniki

Jednostka podziału Gminy	Przedsiębiorczość mieszkańców
	Działalność gospodarcza w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie	46,91
Dąbrowa	66,99
Grodkowice	53,00
Kłaj	29,76
Lęczkowice	61,86
Lysokanie	78,32
Szarów	59,83
Targowisko	60,13
Średnia arytmetyczna	57,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych (szczegółowe informacje – tabela 2)

Tabela 5 Sfera środowiskowa – wskaźnik

Jednostka podziału Gminy	Występowanie materiałów azbestowych
	Udział wyrobów azbestowych w danej jednostce w ilości wyrobów azbestowych w całej Gminie
Brzezie	25%
Dąbrowa	7%
Grodkowice	3%
Kłaj	23%
Lęczkowice	3%
Lysokanie	9%

Szarów	12%
Targowisko	18%
Średnia arytmetyczna	13%

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych (szczegółowe informacje – tabela 2)

Tabela 6 Sfera infrastrukturalna (przestrzenno – funkcjonalna i techniczna)

Jednostka podziału Gminy	Budynki wybudowane przed 1989	Budynki wybudowane po 1989	Opieka zdrowotna – publiczne i niepubliczne ośrodki zdrowia	Opieka zdrowotna – publiczne i niepubliczne ośrodki zdrowia
	Liczba budynków wybudowanych przed 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba budynków wybudowanych po 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Obiekty opieki zdrowotnej przypadające na 1000 mieszkańców	Liczba aptek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie	243,07	69,65	0,71	0,71
Dąbrowa	214,56	137,86	0,00	0,00
Grodkowice	216,59	62,21	0,00	0,00
Kłaj	224,40	88,99	0,30	0,60
Łęzkowice	244,85	90,21	2,58	0,00
Lysokanie	185,79	78,32	0,00	0,00
Szarów	228,63	56,27	0,00	0,00
Targowisko	219,38	89,09	0,00	0,00
Średnia arytmetyczna	222,16	84,08	0,45	0,16

Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych (szczegółowe informacje – tabela 2)

4. Sfera społeczna

4.1. Struktura demograficzna gminy

Liczba ludności zamieszkująca (zameldowana na pobyt stały i czasowy) Gminę Kłaj w 2015 roku wskazywała na 10 567 osób, w tym 5 184 mężczyzn (49,06%) oraz 5 383 kobiety (50,94%). Jednocześnie zaznaczyć należy, że w analizowanym okresie odnotowano minimalne zmniejszenie ludności o 0,006 %. Między 2011 a 2015 rokiem liczba mieszkańców na terenie Gminy zmniejszyła się o 72 osób. Współczynnik feminizacji w 2015 roku kształtował się na poziomie 104, czyli na 100 mężczyzn przypadało 104 kobiet.

Tabela 7 Liczba ludności zameldowanej na pobyt stały Gminy Kłaj w latach 2011 – 2015 na tle województwa i kraju

Jednostka terytorialna	2011	2012	2013	2014	2015	Dynamika zmian (rok bazowy 2011 = 100)
Polska	38 538 447	38 533 299	38 495 659	38 478 602	38 437 239	99,74
Województwo Małopolskie	3 346 796	3 354 077	3 360 581	3 368 336	3 371 618	100,74
Gmina Kłaj	10 440	10 494	10 559	10 590	10 368	99,31

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Według powyższej tabeli, liczba osób zamieszkujących Gminę Kłaj w ciągu ostatnich 5 lat zmniejszyła się. Szczegółowy podział ludności ze względu na jednostki podziału zostały przedstawione poniżej.

Tabela 8 Liczba mieszkańców Gminy Kłaj z podziałem na miejscowości

Obrębny geodezyjne	Liczba mieszkańców	Udział procentowy
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	13,57%
Dąbrowa	1030	9,93%
Grodkowice	434	4,19%
Kłaj	3360	32,41%
Łęzkowice	388	3,74%
Łysokanie	549	5,30%
Szarów	1404	13,54%
Targowisko	1796	17,32%

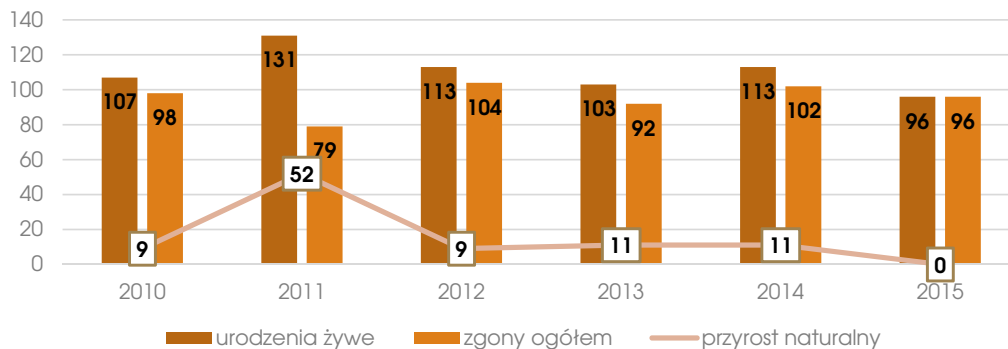
Źródło: opracowanie własne na podstawie uzyskanych danych

Gęstość zaludnienia w 2010 r. w Gminie wiejsko-miejskiej Kłaj wynosiła 159 osoby na km² i wzrosła do 163 osób na km² w 2015 r. Wahania gęstości zaludnienia były adekwatne do zauważalnej w latach 2010-2015 zmienności liczby ludności. Porównując gęstość zaludnienia Gminy Kłaj z innymi obszarami powiatu wielickiego - był to najniższy współczynnik w całym rejonie (razem z Gminą Niepołomice).

Przyrost naturalny na terenie Gminy w ciągu pięciu lat kształtował się na poziomie dodatnim, co oznacza, że liczba urodzeń żywych była wyższa niż zgonów. Tylko w roku 2015 nastąpiła wyrównana sytuacja, gdy liczba urodzeń żywych wyniosła tyle samo, co liczba zgonów, dając wówczas zerową wartość przyrostu naturalnego. Najwyższą wartość tego wskaźnika odnotowano w 2011 r. (52).

Wykres 1. Przyrost naturalny na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

4.2. Oświata, opieka nad dziećmi

Gmina Kłaj zapewnia usługi oświatowe w szerokim zakresie – od wychowania przedszkolnego po naukę gimnazjalną. Jednostkami edukacyjnymi są:

- Przedszkole Samorządowe w Kłaju,
- Przedszkole Samorządowe w Dąbrowie,
- Niepubliczne Przedszkole „Ogród Montessori”,
- Szkoła Podstawowa w Grodkowicach,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Brzeziu im. ks. Jerzego Popiełuszki (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Kłaju im. ks. Jana Twardowskiego (szkoła podstawowa i gimnazjum),
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Szarowie im. Świętej Królowej Jadwigi (oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum),

- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Targowisku im. Tadeusza Kościuszki (oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum).

Wpływ edukacji na wszystkie sfery społeczne jest bardzo istotny i w ostatnim czasie coraz bardziej zauważalny. Stan edukacji na który składa się zarówno poziom jak i jakość edukacji mogą w przyszłości wpływać na stan bezrobocia lub aktywność ekonomiczną mieszkańców.

Jak wskazują dane przedstawione w Sprawozdaniu z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2015 roku w wyniki egzaminów w Gminie Kłaj są każdorazowo wyższe niż średnia dla powiatu i województwa. Wysoka jakość kształcenia, której potwierdzenie są poniższe dane może mieć szczególny wpływ na rozwój społeczności lokalnej i prace u podstaw. W planowanym procesie rewitalizacji warto zatem mieć na uwadze działania utrzymujące obecny, bardzo dobry poziom kształcenia.

Tabela 9 Wyniki egzaminu Gimnazjalnego w Kłaju w 2015r.

	Część humanistyczna – język polski	Część matematyczno – przyrodnicza – wyniki z matematyki	Język angielski – poziom podstawowy
Województwo Małopolskie	63%	51%	68%
Powiat Wielicki	65%	51%	70%
Gmina Kłaj	69%	60%	73%

Źródło: sprawozdanie z egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonego w 2015 roku, OKE w Krakowie

4.3. Pomoc społeczna

Udzielanie pomocy społecznej ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których sami nie są w stanie pokonać wykorzystując przy tym tylko własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Dlatego, w ramach pomocy społecznej okazywane jest wsparcie osobom i rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia ich niezbędnych potrzeb.

Pomoc społeczna w Gminie Kłaj wykonywana jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju. Wśród zadań należących do GOPS-u wyróżnia się:

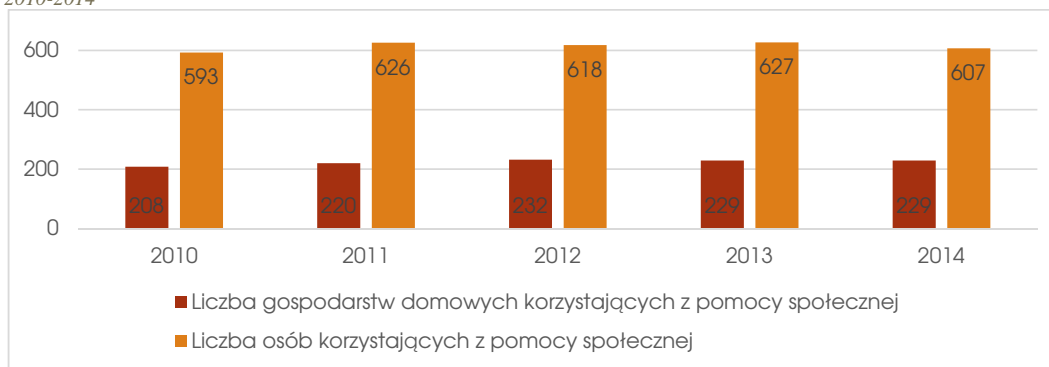
- udzielanie świadczeń rodzinnych,
- udzielanie pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,

- udzielanie dodatków mieszkaniowych,
- świadczenie opieki zdrowotnej.

W przeciągu czterech lat liczba gospodarstw oraz liczba osób korzystających z gminnej pomocy społecznej różniła się. Najwięcej udzielonych świadczeń dla gospodarstw domowych odnotowano w 2013 r., a najmniej w 2010 r. Z kolei miernik osób korzystających z pomocy OPS w Kłaju najwyższy był w 2012 r., który w stosunku do 2010 r., wzrósł o 10,34%.

Wykres 2. Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających z pomocy społecznej na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

W ramach swojej działalności, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kłaju współpracuje z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi Gminy i sołectw, jednostkami organizacyjnymi Gminy, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Analizując najnowsze dane za rok 2015 ważnymi powodami przyznawania świadczeń z zakresu pomocy społecznej były również niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, potrzeba ochrony macierzyństwa, a także alkoholizm i przemoc. Udzielane przez GOPS świadczenia pomocy społecznej miały charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy.

Zakres wsparcia kierowanego przez GOPS analizie poddano liczbę świadczeń w zakresie pomocy z powodu:

- ubóstwa,
- bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych,

- alkoholizmu,
- niepełnosprawności.

Najwyższymi wskaźnikami w zakresie pomocy społecznej z powodu ubóstwa charakteryzują się:

- Brzezie,
- Kłaj
- Łęzkowice,
- Łysokanie.

Tabela 10 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – ubóstwo

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Ubóstwo	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - ubóstwo
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	54	38,38
Dąbrowa	1030	9	8,74
Grodkowice	434	8	18,43
Kłaj	3360	81	24,11
Łęzkowice	388	11	28,35
Łysokanie	549	13	23,68
Szarów	1404	23	16,38
Targowisko	1796	31	17,26

Źródło: opracowanie własne

Najwyższymi wskaźnikami w zakresie pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych charakteryzują się:

- Grodkowice,
- Kłaj
- Łysokanie,
- Szarów.

W przypadku bezradności i zaniedbywania dzieci przez rodziców ważne jest wzmocnienie udziału rodziny w wychowaniu potomstwa oraz zwiększenie liczby punktów pomocy psychologicznej dla mieszkańców. Potencjał mieszkańców należy budować od podstaw, dlatego tak ważne jest wsparcie kierowane do dzieci i młodzieży, które w obecnej sytuacji nie mają gdzie spędzać wolnego czasu oraz nie wierzą w poprawę i budowanie swojej przyszłości.

Tabela 11 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	11	7,82
Dąbrowa	1030	6	5,83
Grodkowice	434	4	9,22
Kłaj	3360	33	9,82
Łęzkowice	388	1	2,58
Łysokanie	549	9	16,39
Szarów	1404	15	10,68
Targowisko	1796	6	3,34

Źródło: opracowanie własne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w swoim szerokim wachlarzu zadań sprawuje również opiekę nad swoimi podopiecznym w związku z ich uzależnieniami. Pomoc osobom nadużywającym alkoholu odbywa się w wielu płaszczyzna, ponieważ niejednokrotnie borykają się oni z problemami zdrowotnymi, bezrobociem, bezdomnością, ubóstwem, deficytem umiejętności życiowych oraz współuzależnieniem najbliższego otoczenia³.

Najwyższymi wskaźnikami w zakresie pomocy społecznej z powodu alkoholizmu charakteryzują się:

- Kłaj
- Łysokanie,
- Targowisko.

³ Pomoc społeczna i problemy alkoholowe, Beata Krzak, 2002

Tabela 12 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – alkoholizm

Obrębny geodezyjne	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na alkoholizm	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - alkoholizm
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	1	0,71
Dąbrowa	1030	0	0,00
Grodkowice	434	0	0,00
Kłaj	3360	5	1,49
Łęzkowice	388	0	0,00
Łysokanie	549	2	3,64
Szarów	1404	0	0,00
Targowisko	1796	3	1,67

Źródło: opracowanie własne

Niepełnosprawność jest jednym z powodów wykluczenia społecznego. Pomoc w tym zakresie odbywa się na podstawie wydanego przez właściwy względem zameldowania organ orzeczenia:

- o niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 16 rok życia,
- o stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia,
- o wskazaniach do ulg i uprawnień osób posiadających orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

Najwyższymi wskaźnikami w zakresie pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności charakteryzują się:

- Brzezie,
- Kłaj
- Łysokanie.

W trakcie procesu rewitalizacji warto mieć na uwadze przystosowanie infrastruktury i narzędzi pomocy społecznej do potrzeb osób niepełnosprawnych by ograniczyć ich wykluczenie ze społeczeństwa.

Tabela 13 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej – niepełnosprawność

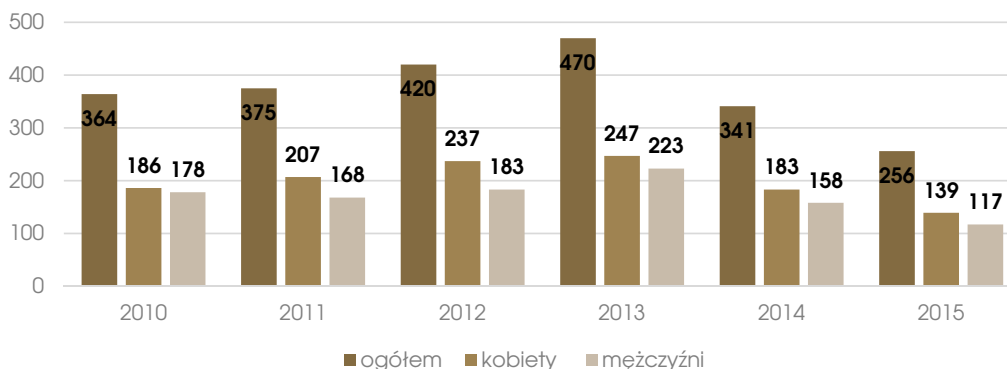
Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność	Udział osób korzystających z pomocy społecznej w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - niepełnosprawność
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	27	19,19
Dąbrowa	1030	9	8,74
Grodkowice	434	4	9,22
Kłaj	3360	48	14,29
Lęzkowice	388	3	7,73
Lysokanie	549	9	16,39
Szarów	1404	6	4,27
Targowisko	1796	7	3,90

Źródło: opracowanie własne

4.4. Stan i struktura bezrobocia

Liczba osób pozostających bez pracy na terenie Gminy Kłaj między 2010 a 2013 r. zwiększała się przyjmując wartości od 364 do 470 osób, a następnie do 2015 r. znacznie spadała. W 2015 roku liczba bezrobotnych kształtowała się na poziomie 256, co względem roku 2010 stanowiło spadek o 39,67%. Z kolei, względem liczby bezrobotnych w 2013 r., kiedy było ich najwięcej, odnotowano spadek o 45,53 %. Analizując każdy rok oddzielnie, sytuacja pozostawania bez pracy między kobietami a mężczyznami nie była wyrównana. Liczba bezrobotnych mężczyzn na przestrzeni pięciu lat zmniejszyła się o 34,27%, natomiast kobiet o 25,27%.

Wykres 3. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2015

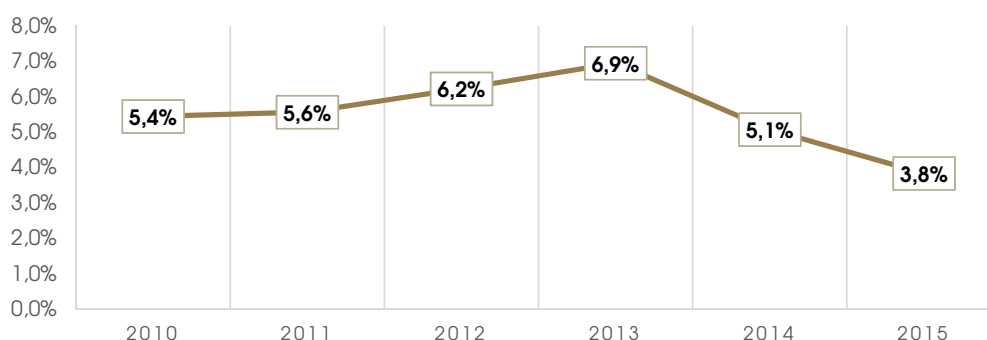

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres umieszczony poniżej zawiera porównanie wskaźnika udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2010-2015. Przez pierwsze trzy lata wskaźnik łagodnie wrastał, natomiast później wyraźnie spadał. Najwyższy udział bezrobotnych odnotowano w 2013 r., wskaźnik osiągnął wartość 6,9%. Z kolei najniższy wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy był w 2015 roku i ukształtował się na poziomie 3,8%.

Wykres 4. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Rozwój miejscowej gospodarki jest bardzo istotny w kontekście rozwoju Gminy. Stwarza on szansę na rozwój społeczności oraz zmniejszenie stopy bezrobocia. Analizując strukturę bezrobocia w Gminie Kłaj należy zwrócić uwagę na wysoką liczbę zjawisk kryzysowych dla obrębów geodezyjnych takich jak:

- Grodkowice,
- Kłaj,
- Szarów,
- Targowisko.

Tabela 14 Struktura bezrobocia w Gminie Kłaj

Obręby geodezyjne	Udział osób w wieku produkcyjnym w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Stopa bezrobocia (procentowy udział bezrobotnych w osobach w wieku produkcyjnym)	Mieszkańcy obrębów geodezyjnych Gminy Kłaj w wieku nieprodukcyjnym na 1000 osób w wieku produkcyjnym
Brzezie z sołectwem Gruszki	648,90	4,71%	54,11
Dąbrowa	636,89	3,66%	57,01
Grodkowice	589,86	5,08%	69,53
Kłaj	628,57	3,27%	59,09

Łęzkowice	641,75	2,81%	55,82
Łysokanie	677,60	5,38%	47,58
Szarów	616,81	3,46%	62,12
Targowisko	620,27	4,13%	60,32

Źródło: opracowanie własne

Bezrobocie jest coraz częściej uznawane za problem zarówno społeczny jak i ekonomiczny. Jest to jednak problem o bardzo skomplikowanej naturze, ponieważ dotyczy nie tylko samych bezrobotnych, ale także ich rodzin. U osób bezrobotnych powoduje ono poczucie beznadziejności, apatię, niechęć do jakiegokolwiek aktywności, zamknięcie się w sobie. Bliscy osób bezrobotnych, podobnie jak sami zainteresowani odczuwają utratę pracy.

Bezrobocie jest również problemem ekonomicznym. Jest często wywołany zmianami trendów na rynku pracy o czym mówi wskaźnik bezrobocia ze względu na brak kwalifikacji zawodowych. Dodatkowo powoduje problemy finansowe, kłopoty w spłatach kredytu i zadłużenia osoby bezrobotnej.

Najwyższe wskaźniki dotyczące bezrobocia odnotowano w:

- Brzeziu,
- Grodkowicach,
- Łysokaniach.

Tabela 15 Wskaźniki dotyczące ogólnej liczby bezrobocia, osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobotnych bez kwalifikacji

Obrębny geodezyjne	Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Liczba bezrobotnych bez kwalifikacji w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie z sołectwem Gruszki	30,56	16,35	7,11
Dąbrowa	23,30	12,62	2,91
Grodkowice	29,95	16,13	11,52
Kłaj	20,54	7,44	2,68
Łęzkowice	18,04	12,89	5,15
Łysokanie	36,43	18,21	10,93
Szarów	21,37	7,12	2,14
Targowisko	25,61	10,58	7,24

Źródło: opracowanie własne

4.5. Kultura, sport⁴ i rekreacja⁵

Główną instytucją prowadzącą działalność kulturalną w Gminie Kłaj jest Referat Promocji, Kultury i Sportu. Działalność kulturalną w Gminie wykonuje także Gminna Biblioteka Publiczna w Kłaju, posiadająca dwie filie w Szarowie i Brzeziu. Gminna Izba Regionalna, to kolejna jednostka kulturalna w Gminie Kłaj powstała w 1999r. Misją tej organizacji jest rozpowszechnianie wiedzy o kulturze Kłaja i pobliskich wsi.

Na obszarze Gminy od 14 listopada 2011 r., funkcjonuje Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW). Program UTW obejmuje m.in. poznanie tajników filozofii i wiedzy o sztuce oraz organizuje wycieczki rekreacyjne. W ramach działalności UTW prowadzone są zajęcia wykładowe, koncerty i spektakle w ośrodkach o funkcji kulturalnej oraz wyjazdy i wycieczki.

Od 2012 r. działa gminny chór Gaudium, który liczy sobie 32 artystów, w tym 27 kobiet i 6 mężczyzn. Instytucją aktywizującą mieszkańców jest również Klub Mam, a na rzecz szerzenia zainteresowań kulturowych wśród mieszkańców Gminy Kłaj, działa sześć Domów Kultury (w Brzeziu, Dąbrowie, Gruszkach, Łęzkowicach, Łysokaniach, Szarowie i Targowisku) oraz Koła Gospodyń Wiejskich.

Możliwość uprawiania sportu i rekreacji w Gminie Kłaj uwarunkowane jest przede wszystkim atrakcyjnymi warunkami geograficznymi i stale rozwijającą się infrastrukturą.

Na obiekty sportowo-rekreacyjne składają się:

- hala sportowa przy ZSO w Kłaju dysponująca sprzętem sportowym oraz zapleczem wyposażonym w dwie nowoczesne szatnie z urządzeniami sanitarnymi;
- kompleks lekkoatletyczny przy ZSO w Kłaju umożliwiający grę w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę i piłkę ręczną, wyposażony w jedyną w powiecie wielickim bieżnię lekkoatletyczną;
- Skate Park przy budynku Urzędu Gminy gdzie jest możliwość korzystania z minirampy, dwóch urządzeń typu grand-box, prostej poręczy oraz ławki.

Do czynnie funkcjonujących organizacji sportowych na terenie przedmiotowej jednostki, należy: Krakowski Klub Karate Tradycyjnego – oddział Kłaj, Yacht Club Szarów

⁴ Opracowano na podstawie <http://www.klaj.pl/dla-mieszkanow/> oraz Projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kłaj na lata 2016-2025.

⁵ Opracowano na podstawie Projektu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Kłaj na lata 2016-2025

przy Stowarzyszeniu Promocji i Rozwoju Szarowa, Ludowy Klub Sportowy „Start” Brzezie, Ludowy Klub Sportowy „Targowianka”, Ludowy Klub Sportowy "Zryw" Szarów, Towarzystwo Sportowe "Wolni" Kłaj, Uczniowski Klub Sportowy „ALFA” Szarów, Uczniowski Klub Sportowy „Iskra” Targowisko, Uczniowski Klub Sportowy „OLIMPIJCZYK” Grodkowice, Uczniowski Klub Sportowy „SMYK” Brzezie, Uczniowski Klub Sportowy „SPRINTER” Kłaj,.

4.6. Aktywność społeczna

4.6.1. Organizacje pozarządowe

Aktywność ludności wiejskiej koncentruje się wokół działalności stowarzyszeń, fundacji, kół oraz innych związków społecznych. Ich celem przede wszystkim jest ochrona dorobku kultury, dbanie o rozwój Gminy Kłaj oraz organizacja życia społecznego.

W 2014 roku w obrębie jednostki administracyjnej Kłaj funkcjonowało łącznie 19 organizacji pozarządowych. Oprócz wcześniej wymienionych organizacji z zakresu kultury, sportu i rekreacji, ochrony zdrowia oraz pomocy społecznej, działa również:

- Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kłaj,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „Dobro Dziecka”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Targowisko,
- Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Szarowa,
- Stowarzyszenie Rozwoju Kłaja ,
- Stowarzyszenie „Jasmina” Nowoczesna Kobieta Na Wsi,
- Stowarzyszenie Klubu Seniora Na 102 ,
- Stowarzyszenie „Świat Przyjaciół”,
- Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Krakowska,
- Związek Harcerstwa Polskiego – 5 DH „Leśni Ludzie” w Kłaju,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Niepełnosprawnych Ze Szczególnym Uwzględnieniem Dzieci i Młodzieży "Życzliwa Dłoń" ,
- Stowarzyszenie Na Rzecz Wspierania i Rozwoju Środowiska Naturalnego „LAS MAŁOPOLSKA”,
- Stowarzyszenie Prywatnych Właścicieli Stacji Benzynowych „Unia Południe”,
- Stowarzyszenie Właścicieli Parceli Budowlanych w Kłaju.

Wskaźnikiem poniżej średniej dla Gminy Kłaj dotyczącym działalności organizacji pozarządowych charakteryzują się następujące obręby geodezyjne:

- Dąbrowa,
- Grodkowice,
- Kłaj,
- Łysokanie,
- Targowisko.

Tabela 16 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Organizacje pozarządowe w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	2,84
Dąbrowa	1030	1,94
Grodkowice	434	2,30
Kłaj	3360	2,38
Łęzkowice	388	5,15
Łysokanie	549	0,00
Szarów	1404	4,27
Targowisko	1796	2,23

Źródło: opracowanie własne

4.6.2. Frekwencja wyborcza

Aktywność społeczna znajduje swoje odzwierciedlenie również w danych dotyczących frekwencji wyborczej. Jednym z najistotniejszych dla mieszkańców są wybory samorządowe – to w ich trakcie wybierane są osoby, które będą ich realnie reprezentować w sprawach dotyczących najbliższego otoczenia (edukacja, służba zdrowia, pomoc społeczna, bezrobocie, bezpieczeństwo) przez okres 4 lat. W Gminie Kłaj zainteresowanie sprawami obywatelskimi poniżej średniej dla gminy wykazuje ludność poniższych obrębów geodezyjnych:

- Brzezie,
- Dąbrowa,
- Łęzkowice,
- Szarów,
- Targowisko.

Tabela 17 Frekwencja wyborcza – wybory samorządowe 2014 r.

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Liczba wydanych do głosowania kart	Liczba uprawnionych do głosowania	Frekwencja w wyborach samorządowych w 2014r. W podziale na obwody głosowanie w %
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	691	1331	52%
Dąbrowa	1030	364	636	57%
Grodkowice	434	189	327	58%
Kłaj	3360	1568	2733	57%
Łęzkowice	388	163	298	55%
Łysokanie	549	355	541	66%
Szarów	1404	625	1098	57%
Targowisko	1796	810	1434	56%

Źródło: opracowanie własne

4.7. Bezpieczeństwo

Główną instytucją odpowiadającą za poziom bezpieczeństwa w Gminie Kłaj jest Komenda Powiatowa Policji, która gromadzi dane dotyczące przestępstw zgłoszonych i prewencyjnych. Dane zgromadzone są z podziałem na jednostki podziału obowiązujące w Gminie Kłaj, co umożliwia ich dokładną analizę, koncentrując się na obszarach problemowych.

W celu obiektywnej analizy, warto poziom bezpieczeństwa w Gminie Kłaj odnieść do poziomu bezpieczeństwa w powiecie wielickim, gdzie wskaźnik wykrywalności przestępstw, który w latach 2012 – 2013 spadł z poziomu 65% do poziomu 60% w roku 2014% (dla porównania w województwie małopolskim wskaźnik ten wyniósł 65%).

W niniejszym podrozdziale zostaną szczegółowo omówione 3 rodzaje przestępstw:

- Kradzieże, kradzieże z włamaniem oraz kradzieże samochodów,
- Bójki, pobicia, rozboje,
- Przemoc w rodzinie.

Pod względem liczby przestępstw w Gminie Kłaj w roku 2015 w zakresie kradzieży, kradzieży w włamaniem oraz kradzieży samochodów najgorzej wypadają 3 sołectwa: Grodkowice, Łysokanie oraz Łęzkowice. Zamieszkująca ją ludność nierzadko korzysta z pomocy społecznej oraz charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem bezrobocia.

Mimo niższego wskaźnika dla sołectw takich jak Kłaj i Brzezie, należy zwrócić szczególną uwagę na poziom bezpieczeństwa w tych regionach. Ich lokalizacja oraz zasoby historyczne i

naturalne wskazują na możliwy ruch turystyczny, dlatego zapewnienie bezpieczeństwa jest szczególnie ważne.

Tabela 18 Liczba przestępstw w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży samochodów

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Przestępstwa w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie kradzieży, kradzieży z włamaniem oraz kradzieży pojazdów
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	3	2,13
Dąbrowa	1030	2	1,94
Grodkowice	434	2	4,61
Kłaj	3360	9	2,68
Łęzkowice	388	2	5,15
Łysokanie	549	5	9,11
Szarów	1404	4	2,85
Targowisko	1796	2	1,11

Źródło: opracowanie własne

Na poziom bezpieczeństwa mieszkańców bardzo niekorzystnie wpływają przestępstwa w zakresie bójek, pobić i rozbojów. Najwyższym wskaźnikiem w tym zakresie charakteryzuje się Dąbrowa oraz Kłaj, występujące pojedynczo w roku 2015. Mimo, że zjawisko jest rzadko odnotowywane przez Policję, jest częstym wskazaniem wśród mieszkańców. Brak miejsc integracji dla młodzieży oraz niewystarczającej oferty spędzania wolnego czasu, powoduje ich gromadzenie się w miejscach publicznych, a nierzadko agresywne zachowania. Działania umożliwiające zmianę obecnej sytuacji powinny koncentrować się wokół stworzenia dopasowanej oferty aktywizującej lokalną społeczność.

Tabela 19 Liczba przestępstw w zakresie bójek, pobić i rozbojów

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Przestępstwa w zakresie bójki, pobicia, rozboje	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - bójki, pobicia, rozboje
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	0	0,00
Dąbrowa	1030	1	0,97
Grodkowice	434	0	0,00
Kłaj	3360	1	0,30
Łęzkowice	388	0	0,00

Łysokanie	549	0	0,00
Szarów	1404	0	0,00
Targowisko	1796	0	0,00

Źródło: opracowanie własne

Obawy o bezpieczeństwo towarzyszą również mieszkańcom Gminy w ich rodzinach. Według danych Komendy Powiatowej Policji ofiarami przemocy domowej w roku 2015 (stan na 31.12.) było 7 osób. Najwyższym wskaźnikiem charakteryzował się Kłaj.

Problemów tego charakteru nie należy lekceważyć, ponieważ podstawowe poczucie bezpieczeństwa buduje się w rodzinach. Bardzo często osoby będące ofiarami, boja lub wstydzą się zgłosić sprawę odpowiednim organom ścigania, uznając za konieczność obecny stan. W takich przypadkach należy podjąć działania zwiększające poczucie bezpieczeństwa w rodzinach, uruchomić jednostki wsparcia (m.in. psychologicznego) dla ofiar przemocy domowej. Skutecznym mogłoby się okazać zwiększenie świadomości pozostałych mieszkańców, którzy powinni stać się bardziej wrażliwi na przejawy agresji i głośnych kłótni u swoich sąsiadów.

Warto mieć również na uwadze docelową pomoc ofiarom przemocy domowej. W przypadku tych osób, które zdecydują się na samodzielne życie bez swojego oprawcy, powinni mieć możliwość skorzystania z programów włączających, integrujących z mieszkańcami i umożliwiających ich powrót do społeczności.

Tabela 20 Liczba przestępstw w zakresie przemocy domowej

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Przestępstwa w zakresie przemocy domowej	Liczba przestępstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - przestępstwa w zakresie przemocy domowej
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	1	0,71
Dąbrowa	1030	1	0,97
Grodkowice	434	1	2,30
Kłaj	3360	4	1,19
Łęzkowice	388	0	0,00
Łysokanie	549	0	0,00
Szarów	1404	0	0,00
Targowisko	1796	0	0,00

Źródło: opracowanie własne

4.8. Podsumowanie sfery społecznej

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy w sferze społecznej można uznać, że nasilenie negatywnych zjawisk jest szczególnie dostrzegalne dla sołectwa:

- Brzezie,
- Grodkowice,
- Kłaj,
- Łysokanie.

Na ich terenie odnotowano szereg najwyższych wskazań podczas analizy wielu wskaźników:

- Wysoki odsetek świadczeń rodzinnych
- Wysoki poziom bezrobocia
- Wysoki poziom przestępczości,
- Relatywnie niewielka liczba organizacji pozarządowych, oraz
- Niska frekwencja wyborcza.

5. Sfera gospodarcza

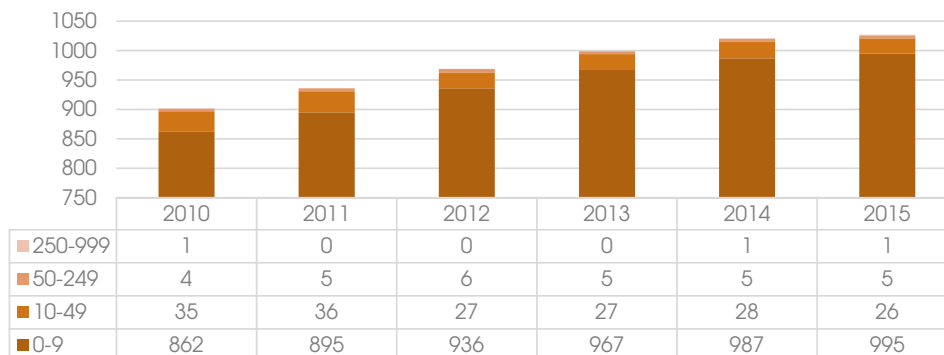
5.1. Liczba i struktura podmiotów gospodarczych

W latach 2010-2015 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie Kłaj zwiększyła się. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 było o 12,17% podmiotów więcej. Na terenie Gminy Kłaj w 2015 r. występowało 1 027 podmiotów zarejestrowanych w Rejestrze REGON.

Spośród podmiotów gospodarki narodowej w 2015 r. najliczniejszą grupę stanowiły mikro przedsiębiorstwa (995). Firm małych było 26, średnich 5, a dużych 1. Co więcej, tego samego roku w Gminie nie odnotowano żadnej firmy zatrudniającej więcej niż 1000 pracowników.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na terenie Gminy Kłaj w latach 2010-2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Na terenie Gminy Kłaj zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. funkcjonowało 1175 gospodarstw rolnych. Wśród nich najwięcej było gospodarstw posiadających powierzchnię poniżej 1 ha. Gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha było razem 311, z czego 292 stanowiły te od 1 do 10 ha, a pozostałe 19 gospodarstw rolnych liczyło powyżej 10 ha.

Obecny poziom rozwoju gospodarstwa rolniczego oraz korzystne warunki przyrodnicze w Gminie Kłaj pozwalają (pomimo występujących niekorzystnych aktualnie warunków ekonomicznych) oczekiwać udogodnień w restrukturyzacji gospodarki rolnej w Gminie, czyli pojawienie się gospodarstw o większej powierzchni i stale powiększających posiadany areał gruntów, które także mają dużą zdolność dostosowania swojego profilu produkcji do aktualnego stanu gospodarki rynkowej.

Według CEIDG w Gminie Kłaj działalność gospodarczą prowadzi 517 podmiotów w wielu gałęziach gospodarki, co oznacza, że średnia dla Gminy wynosi 51,7 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Jest ona dużo niższa niż średnia dla województwa i kraju (odpowiednio 106,107). Najniższym wskaźnikiem charakteryzując się:

- Brzezie,
- Grodkowice,
- Kłaj.

Tabela 21 Działalność gospodarcza - Gmina Kłaj

Obręby geodezyjne	Liczba mieszkańców	Działalność gospodarcza	Działalność gospodarcza w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie z sołectwem Gruski	1407	66	46,91
Dąbrowa	1030	69	66,99
Grodkowice	434	23	53,00
Kłaj	3360	100	29,76
Łęzkowice	388	24	61,86
Łysokanie	549	43	78,32
Szarów	1404	84	59,83
Targowisko	1796	108	60,13

Źródło: opracowanie własne

5.2. Podsumowanie sfery gospodarczej

Na potencjał gospodarczy składają się: aktywność zawodowa mieszkańców i poziom ich dochodów, lokalny rynek pracy, poziom i rodzaj przedsiębiorczości, napływ zagranicznego kapitału, jak również stan środowiska naturalnego. Gmina Kłaj charakteryzuje się znacznie mniejszą liczbą podmiotów gospodarczych niż średnia w skali całego województwa i kraju. Świadczy to o niskim potencjale gospodarczym gminy. Biorąc pod uwagę powyższe oraz dane dotyczące bezrobocia i aktywności zawodowej mieszkańców opisanych w sferze społecznej jako obszary kryzysowe w sferze gospodarczej należy uznać Brzezie, Kłaj i Grodkowice.

6. Sfera środowiskowa

6.1. Występowanie pokryć azbestowych

Zgodnie z danymi z bazy azbestowej oraz Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kłaj na lata 2012-2032 największa ilość wyrobów zawierających azbest zlokalizowana jest w miejscowościach: Kłaj (23%), Targowisko (18%) oraz Brzezie (25%)⁶.

⁶ Wartość wskaźnika [%] = Ilość wyrobów azbestowych w danej miejscowości [m²] / ilość wyrobów azbestowych ogółem [m²]

Tabela 22 Występowanie pokryć azbestowych w Gminie Kłaj

Obręby geodezyjne	Wyroby azbestowe w m ²	Udział wyrobów azbestowych w danej jednostce w ilości wyrobów azbestowych w całej Gminie
Brzezie z sołectwem Gruszki	16 775	25%
Dąbrowa	4 475	7%
Grodkowice	1 804	3%
Kłaj	15 321	23%
Lężkowice	1 859	3%
Lysokanie	6 232	9%
Szarów	7 761	12%
Targowisko	12 188	18%

Zródło: opracowanie własne

6.2. Występowanie obszarów chronionych⁷

Pod względem położenia geograficznego Gmina Kłaj leży w zachodniej części Kotliny Sandomierskiej, na jej południowym obrzeżu, w mezoregionie Doliny Raby. Na południe od przysiółka Goły Brzeg i w bezpośrednim jego sąsiedztwie, rozlewa się jedno z najdłuższych i najbardziej okazałych starorzeczy rzeki Raby. W latach siedemdziesiątych od głównego koryta Raby starorzecze to, zostało odcięte w górnym biegu tamą, a nowe przeprowadzono przekopem liczącym 0,5 km.

Zarówno położenie, jak i ukształtowanie Gminy Kłaj sprawia, że jest ona zaliczana do najmniej skażonych w województwie małopolskim. Ponadto, na terenie Gminy znajduje się jedno z największych w Polsce południowej torfowisk niskich, tzw. Wielkie Błoto. Torfowisko powstało w podmokłym zagłębieniu powierzchni starszej terasy Wisły-Raby ze względu na słaby odpływ wód. Wody powierzchniowe na terenie Gminy Kłaj, głównie tworzą wody rzeki Raba, należąca do sieci hydrograficznej dorzecza górnej Wisły. Rzeka ta, wraz z lokalnymi, mniejszymi ciekami, stwarza zagrożenie powodziowe dla analizowanej jednostki.

Torfowisko Wielkie Błoto⁸ kod obszaru Natura 2000: PLH120080

Torfowisko Wielkie Błoto to polana Puszczy Niepołomickiej, będącego kompleksem leśnym położonym w widłach Wisły i Raby (opisane poniżej). Na części tej występują torfowiska

⁷ <http://natura2000.gdos.gov.pl/> [data dostępu: 28.10.2016r.]

⁸ <http://www.klaj.pl/dla-turysty/warto-zobaczyc/wielkie-blotu> [data dostępu: 28.10.2016r.]

niskie, które podlegają podlegające procesom kierunkowym łąk, zakrzaczeń i zarośli drzew. Obecnie przeważają tu zbiorowiska młaki niskoturzykowej, torfowisk niskich oraz łąk wilgotnych. Na całym obszarze torfowiska występują zwarte populacje trzech gatunków motyli: *Maculinea teleius*, *M. nausithos*, *Lycaena dispar*. Teren można podzielić na część południową i północną. W części północnej siedliska i sposób ich użytkowania odpowiadają idealnym warunkom dla bytowania motyli. Zachowana jest tam mozaika siedlisk łąk, gruntów użytkowanych rolniczo i zabudowy, która sprzyja dużej różnorodności gatunkowej. W części południowej motyle występują już w mniejszych zagęszczeniach.

Torfowisko Wielkie Błoto jest najbardziej izolowanym stanowiskiem występowania *M. teleius*, *M. nausithos* i *L. dispar* spośród wszystkich proponowanych obszarów NATURA 2000 w województwie małopolskim. Nadal jest to jednak stosunkowo niewielka izolacja. Zachowanie siedlisk tego obszaru jest istotne dla zachowania ciągłości siedlisk *M. teleius*, *M. nausithos* i *L. dispar* Polski Południowej. Torfowiska poprzez odsłonięcia i zmineralizowania ulegają ciągłemu przesuszaniu. Miejscami przybrały strukturę pylastą.

Puszcza Niepołomska⁹ kod obszaru Natura 2000: PLB120002

Puszcza Niepołomska, zwana była dawniej Lasem Kłaj. Jej powierzchnia zajmuje prawie połowę powierzchni Gminy. Obszar stanowi duży kompleks leśny w widłach Wisły i Raby. Składa się on z dwóch części oddzielonych od siebie doliną rzeki Drwinki z dużym obszarem łąk. Większa, południowa część Puszczy jest zdominowana przez lasy sosnowe. Sąsiadujący z Wisłą mniejszy północny fragment ostoi jest mozaiką lasów liściastych i nadrzecznych poprzecinany starorzeczami. Ostoja ptasia o randze europejskiej E 70. Występuje co najmniej 12 gatunków ptaków. Jedną z największych w kraju populacji muchołówki białoszyjej.

6.3. Podsumowanie sfery środowiskowej

Ze względu na występowanie obszarów charakteryzujących się zabudowa z pokryciami azbestowymi oraz występowaniem obszarów chronionych – Natura 2000 – jako obszary kryzysowe należy uznać Brzezie i Kłaj. Szczególnie jednak należy wziąć pod uwagę miejsca ze zwiększoną koncentracją zabudowy i usług miejskich, które mogą mieć wpływ na zagrożenie hałasem akustycznym oraz zanieczyszczenie powietrza.

Obszary chronione stanowią duży potencjał przyrodniczy gminy i wymaga szczególnej uwagi w kontekście działań wspierających rozwój lokalnej gospodarki. Bogactwo przyrodnicze

⁹ <http://www.klaj.pl/dla-turysty/warto-zobaczyc/puszcza-niepolomska> [data dostępu: 28.10.2016r.]

Gminy Kłaj wymaga szczególnego zabezpieczenia infrastruktury towarzyszącej oraz promowanie wartości dotyczących dbania o środowisko.

7. Sfera infrastrukturalna (przestrzenno – funkcjonalna, techniczna)

7.1. Struktura funkcjonalno – przestrzenna

Gmina Kłaj położona jest w południowej Polsce, w środkowej części województwa małopolskiego, na terenie powiatu wielickiego, na wschodniej granicy z powiatem bocheńskim. Jej powierzchnia wynosi 8262 ha (83 km²)¹⁰, co stanowi 20,11% powierzchni powiatu i 0,54% województwa.

Siedzibą Gminy jest miejscowość Kłaj. W obrębie granic Gminy skupionych jest 9 sołectw: Brzezcie, Dąbrowa, Grodkowice, Gruszki, Kłaj, Łęzkowice, Łysokanie, Szarów i Targowisko.

Rysunek 1 Położenie Gminy wiejskiej Kłaj w powiecie wielickim

Źródło: <http://www.wieliczka.pl/new/index.php?ram=s&id=15&pmid=38>
<http://www.wieliczka.gov.pl/dzialy/wieliczka/Gminy-powiatu-wielickiego/Gmina-klaj>

Gmina Kłaj graniczy z innymi jednostkami, tj.:

- od północy i północnego-zachodu z Gminą Niepołomice,
- od wschodu z Gminą Bochnia i Gminą Drwina należącymi do powiatu bocheńskiego,
- od południa z Gminą Gdów i Gminą Łapanów (powiat bocheński).

¹⁰ Oficjalna strona Gminy Kłaj <http://www.klaj.pl/dla-turysty/informacje-turystyczne/polozenie>

Gmina Kłaj znajduje się w zasięgu oddziaływania Krakowa, oddalonego o około 33 km w kierunku zachodnim, które stanowi ośrodek obsługi I rzędu województwa małopolskiego. Ośrodkiem II rzędu jest Miasto Wieliczka (położona około 20 km na zachód), pełniące zarazem funkcje głównego centrum powiatu wielickiego. Stosunkowo blisko od omawianej Gminy położona jest Bochnia (15 km) w kierunku południowo-wschodnim.

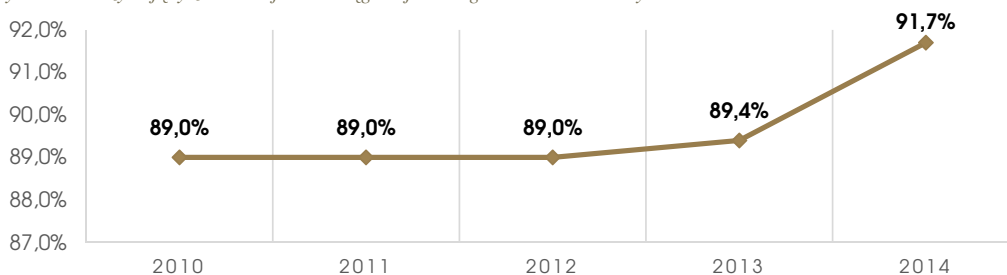
7.2. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna

Gmina Kłaj zaopatrywana jest w wodę z ujęcia wód podziemnych w Szarowie, za pomocą zainstalowanych studni głębinowych. Zbiorniki do magazynowania wody znajdują się w Grodkowicach i Brzeziu. Na terenie Gminy istnieje jeden system wodociągowy z połączenia trzech wodociągów lokalnych. Co więcej, w Gminie znajduje się około 1 700 studni przydomowych, często wykorzystywanych jako źródło wody gospodarczej. Jednakże, dla prawidłowego funkcjonowania środowiska niniejsza sieć wodociągowa musi mieć zapewniony odbiór wód zanieczyszczonych.

W przeciągu pięciu lat długość sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie Gminy Kłaj zwiększyła się tylko o 0,9 km. Na koniec analizowanego okresu sieć ta liczyła 93,4 km. Sieci wodociągowej towarzyszyło 2 850 przyłączy prowadzących wodę do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W stosunku do 2010 r. ich liczba wzrosła o 0,7%.

Odsetek ludzi korzystający z instalacji wodociągowej przez pierwsze trzy lata badanego okresu nie zmieniał się. Na początku okresu badań wartość ta wynosiła ogółem 89,0% i względem roku 2015 zwiększyła się o 2,7 punktów procentowych (p. p.).

Wykres 6. Korzystający z instalacji wodociągowej w % ogółu ludności Gminy w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Ścieki bytowo-komunalne z obszaru Gminy Kłaj odprowadzane są do dwóch oczyszczalni ścieków, które umiejscowione są :

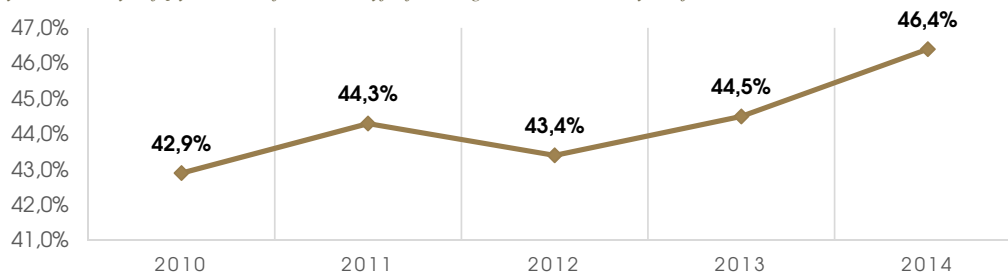

- we wsi Kłaj – oczyszczalnia typu mechaniczno-biologicznym odbierająca ścieki socjalno-bytowe, obsługuje częściowy obszar miejscowości Kłaj i Targowisko oraz całą wieś Łężkowice,
- we wsi Targowisko – oczyszczalnia typu SBR (sekwencyjny biologiczny reaktor), odbierająca ścieki bytowe,- Szarów, Łysokanie, Brzezie, Grodkowice, Dąbrowa.

Odbiornikiem oczyszczonych ścieków z powyższych zakładów jest potok Tusznicza współtworząca zlewnię rzeki Raby. Oprócz powyższych systemów oczyszczania ścieków na terenie Gminy Kłaj zlokalizowanych jest także 15 przydomowych (indywidualnych) oczyszczalni ścieków. Wszystkie zostały wyposażone w drenaż rozsączający oczyszczone ścieki po powierzchni ziemi. Długość sieci kanalizacyjnej w omawianej jednostce w roku 2010 r. liczyła 46,7km, a przyłączonych do niej budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania było 1 110. Wskaźniki te w przeciągu pięciu lat zwiększyły się, odpowiednio o 0,95% i 12,18%.

Udział osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej kształtował się w 2015 r. na poziomie 46,4%. Była to zarazem najwyższa wartość w okresie ostatnich czterech lat. Z kolei, najniższy wskaźnik osób korzystających instalacji kanalizacyjnej odnotowano w 2010 r.

Wykres 7. Korzystający z instalacji kanalizacyjnej w % ogółu ludności Gminy Kłaj w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

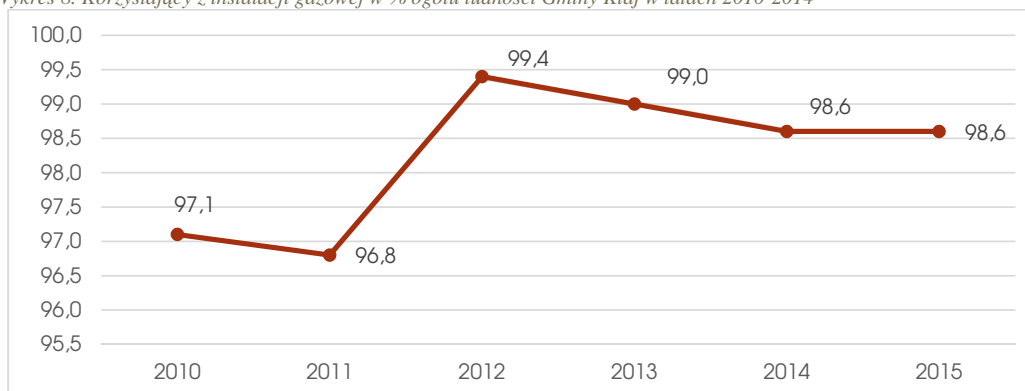
7.3. Sieć gazowa, ciepłownicza i elektryczna

Na terenie Gminy zlokalizowane są specjalistyczne sieci i urządzenia gazownicze, w tym gazociągi wysokoprężne, stacje redukcyjne gazu I i II stopnia, gazociągi średnioprężne i niskoprężne. Wszystkie miejscowości Gminy są zgazyfikowane. Udział osób korzystających z instalacji gazowej z 2010r. na 2015r. na terenie Gminy wzrósł o 1,5 punktów procentowych. W roku 2012 oraz roku 2013 z instalacji gazowej korzystało odpowiedni 99,4% i 99,0% osób.

W kolejnych latach odsetek ludności utrzymywał się na stałym poziomie wynosząc 98,6%. Najniższy wskaźnik zarejestrowano w 2011 r. (96,8%).

Wykres 8. Korzystający z instalacji gazowej w % ogółu ludności Gminy Kłaj w latach 2010-2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Najmniej rozwiniętym systemem instalacji technicznej w Gminie Kłaj, jest sieć ciepłownicza. Brakuje zorganizowanego systemu zaopatrzenia w ciepło oraz dużych kotłowni grzewczych lub technologicznych. Niewystarczająca jest także ilość lokalnych kotłowni o dużej mocy cieplnej. Z tego względu, większość potrzeb energetycznych i grzewczych mieszkańców Gminy Kłaj jest zaspokajanych dzięki małym kotłowniom i kotłowniom domowym. Ponadto, niektóre obiekty użyteczności publicznej, usługowych i zakładów produkcyjnych posiadają własne, nowoczesne (przyjazne dla środowiska naturalnego) kotłownie gazowe. Podczas gdy, część starej zabudowy stale jest ogrzewana piecami kaflowymi, a obiekty usługowe ogrzewane są elektrycznie lub przenośnymi urządzeniami grzewczymi.

Rozwój infrastruktury technicznej w dużej mierze uzależniony jest od dostępności środków finansowych (dotacje, kredyty, środki własne). Inną trudnością w zachowaniu ciągłości poszczególnych sieci instalacyjnych w granicach Gminy Kłaj, jest dość duża liczba obszarów zabudowy rozproszonej.

7.4. Zasoby mieszkaniowe

Układ urbanistyczny przedmiotowej Gminy regulowany jest zasadami gospodarki nieruchomościami. Niniejsza polityka przestrzenna wynika z ustalonego Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Kłaj, który obejmuje wsie: Dąbrowa, Grodkowice, Targowisko, Brzezcie, Szarów, Kłaj, Łęzkowice, Łysokanie.

W ramach trwającego procesu inwestycyjnego na terytorium Gminy Kłaj, w przeciągu czterech lat zmieniła się sytuacja dotycząca zasobów mieszkaniowych. Między innymi wrosła liczba mieszkań (tj. o 3,66%); na koniec 2014 r. było ich ponad 3 tys. Równocześnie zwiększyła się liczba izb, tj. o 4,28% oraz łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (z 280 602 m² w 2010 r. do 296 366 m² w 2014 r.).

7.5. Zabudowa techniczna

Analiza struktury przestrzenno – funkcjonalnej pozwala zidentyfikować najważniejsze problemy przestrzenne oraz wynikające z tego zagrożenia i szanse. Teren Gminy Kłaj w dużej części zajmuje zabudowa sprzed 1989 roku. Jej układ przestrzenny ma skalę i charakter dopasowany do funkcji mieszkaniowej i przemysłowej. Teren jest zwarty i występują w nim podobne problemy przestrzenne. Taki stan zabudowy powoduje szereg problemów, takich jak: zaburzony ład architektoniczno – urbanistyczny, spadek poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz zmniejszona jakość życia.

Największa liczba budynków wybudowanych przed rokiem 1989 znajduje się na terenie miejscowości Kłaj (224,40 na 1000 mieszkańców). Wysoki udział budynków wybudowanych przed rokiem 1989 odnotowano także w miejscowościach: Brzezie, Łęzkowice, Szarów. Część budynków stanowią pustostany.

Tabela 23 Struktura zabudowy na terenie Gminy Kłaj

Obręby geodezyjne	Budynki wybudowane przed 1989	Liczba budynków wybudowanych przed 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	Budynki wybudowane po 1989	Liczba budynków wybudowanych po 1989 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie z sołectwem Gruszki	342	243,07	98	69,65
Dąbrowa	221	214,56	142	137,86
Grodkowice	94	216,59	27	62,21
Kłaj	754	224,40	299	88,99
Łęzkowice	95	244,85	35	90,21
Łysokanie	102	185,79	43	78,32
Szarów	321	228,63	79	56,27
Targowisko	394	219,38	160	89,09

Zródło: opracowanie własne

Dodatkowo ważną częścią infrastruktury technicznej są miejsca atrakcyjne turystycznie, w tym zabytki. Na terenie Gminy Kłaj znajdują się¹¹:

- Kapliczki i zabytki
 - Kapliczka Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus
 - Kapliczka "Biała"
 - Drewniana Kapliczka Matki Boskiej w Kłaju
 - Kamienny Krzyż
 - Kapliczka Świętego Walentego w Targowisku
 - Kapliczka „GOLGOTA” w Targowisku
- Rezerваты Przyrody
 - Rezerwat florystyczny „Długosz Królewski”
 - Rezerwat leśny "Gibiel"
 - Rezerwat przyrody „Dębina”
 - Dąb Batorego
 - Dąb Augusta II
 - Kobyła Głowa
- Ośrodek hodowli żubrów

¹¹ <http://www.klaj.pl/dla-turysty/warto-zobaczyc/kapliczki-i-zabytki-sakralne> [data dostępu: 15.11.2016r.]

- Wielkie Błoto
- Starorzecze Raby
- Pałac i Mauzoleum Żeleńskich
- Kolekcja kamieni i minerałów
- Puszcza Niepołomska

7.6. Służba zdrowia

W zakresie ochrony zdrowia i życia na terenie Gminy Kłaj funkcjonują ośrodki zdrowia oraz specjalistyczne poradnie.

Tabela 24. Ośrodki Zdrowia i Poradnie funkcjonujące na terenie Gminy Kłaj

Ośrodki Zdrowia	Poradnie
<ul style="list-style-type: none"> • Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Kłaju, • Ośrodek Zdrowia w Brzeziu, • Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej PROF-MED s.c. w Łęzkowicach 	<ul style="list-style-type: none"> • Niepołomickie Centrum Profilaktyczno-Lecznicze – filia Łęzkowice, • Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna – Urząd Gminy w Kłaju,

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.klaj.pl/dla-mieszkanow/ochrona-zdrowia/>

Do podstawowych zadań Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej (NZOZ) w Kłaju należy udzielanie mieszkańcom Gminy świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia w ramach: podstawowej opieki zdrowotnej, poradni ginekologicznej, poradni lekarza rehabilitacji, poradni okulistycznej, poradni stomatologicznej, poradni chirurgii urazowo-ortopedycznej, poradni neurologicznej, zabiegów rehabilitacyjnych, szczepień ochronnych, badań bilansowych i fluoryzacji.

Poradnia w Łęzkowicach będąca filią Niepołomickiego Centrum Profilaktyczno-Leczniczego (NCPL), prowadzi usługi medyczne w zakresie porad specjalistycznych, rehabilitacji oraz opieki długoterminowej. W ramach NCPL świadczeń zdrowotnych udziela: poradnia specjalistyczna, hospicjum domowe dla dzieci, hospicjum domowe dla dorosłych, pielęgniarstwa opieka długoterminowa, zespół długoterminowej opieki dla chorych wentylowanych mechanicznie. Poniższa tabela zawiera dane dotyczące poziomu ochrony zdrowia w Gminie Kłaj w zakresie dostępności do punktów opieki zdrowotnej.

Tabela 25 Ochrona zdrowia – punkty opieki zdrowotnej

Obrębny geodezyjne	Liczba mieszkańców	Liczba punktów opieki zdrowotnej	Obiekty opieki zdrowotnej przypadające na 1000 mieszkańców
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	1,00	0,71
Dąbrowa	1030	0,00	0,00
Grodkowice	434	0,00	0,00
Kłaj	3360	1,00	0,30
Łęzkowice	388	1,00	2,58
Łysokanie	549	0,00	0,00
Szarów	1404	0,00	0,00
Targowisko	1796	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne

Na terenie Gminy Kłaj działają łącznie trzy punkty apteczne – dwa w Kłaju oraz jeden w Brzeziu. Szczegółowe wyliczenia zawiera tabela poniżej.

Tabela 26 Ochrona zdrowia – punkty apteczne

Obrębny geodezyjne	Liczba mieszkańców	Liczba aptek	Liczba aptek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców
Brzezie z sołectwem Gruszki	1407	1,00	0,71
Dąbrowa	1030	0,00	0,00
Grodkowice	434	0,00	0,00
Kłaj	3360	2,00	0,60
Łęzkowice	388	0,00	0,00
Łysokanie	549	0,00	0,00
Szarów	1404	0,00	0,00
Targowisko	1796	0,00	0,00

Źródło: opracowanie własne

7.7. Podsumowanie sfer przestrzenno – funkcjonalnej oraz technicznej

Ze względu na stan zabudowy technicznej, zasoby mieszkaniowe oraz dostępność służby zdrowia jako obszary kryzysowe należy uznać Brzezie, Kłaj i Łysokanie.

Obszar Gminy Kłaj stanowi atrakcyjne zaplecze dla rozwoju mieszkalnictwa, ze względu na bliskie położenie miasta powiatowego. Jednak obszar charakteryzuje wiele problemów, m.in. zaśmiecenie otoczenia wpływające na niską estetykę przestrzeni publicznej, niewystarczająca ilość obiektów małej architektury oraz zaniedbane przystanki dla busów.

Przedstawione powyżej powinno zostać wzięte pod uwagę podczas projektowania działań rewitalizacyjnych.

8. Wyniki partycypacji społecznej na etapie *Diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji*

8.1. Wywiady bezpośrednie z lokalnymi liderami

W ramach diagnozy przeprowadzono pięć pogłębionych wywiadów indywidualnych (IDI - *Individual In-depth Interview*) z lokalnymi liderami.

Indywidualne wywiady pogłębione sprowadzają się do bezpośredniej rozmowy badacza (moderatora) z pojedynczym respondentem. W badaniu nie biorą udziału osoby trzecie. Celem wywiadów było pogłębienie wiedzy na temat badanych zjawisk – obszarów kryzysowych na terenie gminy. Scenariusz wywiadu oparty był na sześciu pytaniach, poszerzających diagnozę społeczno-gospodarczą jednostki. Analiza wyników badania została przedstawiona poniżej.

Które obszary gminy Pana/Pani zdaniem cechują się szczególną koncentracją występowania zjawisk kryzysowych (społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, środowiskowe, techniczne)? Z czego wynika ta sytuacja?

Respondentom zadano pytanie dotyczące występowania na terenie gminy zjawisk kryzysowych w różnych sferach. W przypadku obszaru społecznego badani wskazywali najczęściej, iż zjawiska negatywne koncentrują się na terenie miejscowości Brzezine. Wynika to z funkcjonowania na tym terenie Państwowych Gospodarstw Rolnych, zatrudniających dużą liczbę pracowników, mieszkańców wskazanej jednostki. Pomimo obecnie mniejszego wpływu PGR, środowisko popegeerowskie dalej jest widoczne. Skupienie zabudowy (w tym mieszkań wielorodzinnych), a także środowisko i bezradność życiowa są zdaniem rozmówców jednymi z wielu przyczyn koncentracji zjawisk negatywnych na tym obszarze. W opinii rozmówców na terenie tym odnotowuje się również większą liczbę osób pozostających bez pracy. Chociaż jak zaznaczył jeden z badanych, w ostatnim czasie poziom

bezrobocia na terenie gminy spadł, w związku, z czym trudno o pozyskanie pracowników. Poza miejscowością Brzezie w tym kontekście wskazywano również na Grodkowice i Gruszki. Pojawiający się na tych terenach problem ubóstwa i bezrobocia często pociąga za sobą również inne zjawiska negatywne, takie jak np. uzależnienia. Wskazać jednak należy, że na terenie gminy istnieje dostępność do punktów terapeutycznych w ramach kontraktów socjalnych, a także spółdzielnia socjalna, mobilizująca do zmiany sposobu życia i podjęcia działań.

Rejon może Brzezia z tego, co się orientuję (...) Tam chociażby z takiego względu, że są mieszkania popegeerowskie. Może nie bloki, ale takie mieszkania wielorodzinne.

Dla przekroju społeczeństwa w gminie Kłaj to byśmy dostrzegali, że takie miejscowości jak Grodkowice, Brzezie, Gruszki to były miejscowości, które były kiedyś skażone funkcjonowaniem takiej struktury popegeerowskiej, dalej to funkcjonuje, ale ma mniejszy wpływ. Jeżeli mówimy o występowaniu takich zjawisk związanych z tym, że są ludzie, którzy sobie nie radzą to wskaźnik występowania tych zjawisk w tych miejscowościach jest wyższy.

W sferze społecznej poruszono także kwestię mieszkalnictwa na terenie gminy, w kontekście zaniedbanych i zniszczonych domów. Zdaniem jednego z badanych poważnym problemem jest brak mieszkań chronionych (przeznaczonych dla osób wymagających wsparcia, np. niepełnosprawnych), ale także socjalnych i komunalnych. Umieszczenie tego typu jednostek na terenie gminy mogłoby obniżyć koszty funkcjonowania m.in. pomocy społecznej, a także objąć wsparciem osoby najbardziej potrzebujące.

Gmina jako taka nie prowadzi gospodarki lokalowej, więc tych lokali nie posiadamy, ale czujemy, że zaczynają być potrzebne (...) dokumentów jeśli chodzi o gminę i rysuje się już kilka miejsc, gdzie można stworzyć załączki takiego mieszkalnictwa (...) To na pewno mogłoby być też w Brzeziu, ale jest w tej chwili przewidziane miejsce, wytyczono właściwie miejsce, w Łysokanie, gdzie planujemy zabudowę tego typu.

Kolejnym, istotnym zjawiskiem negatywnym na terenie gminy jest pogłębiający się problem długoterminowej opieki nad osobami starszymi. Jak wskazano, w związku ze zmianą pokoleniową rodziny często pozostawiają osoby starsze bez opieki. Obecnie na terenie całej jednostki nie funkcjonuje całodobowy dom pomocy społecznej, co wymusza korzystanie z tego typu jednostek usytuowanych w gminach ościennych, a w związku z tym ponoszenie dodatkowych kosztów. Niewielką niszę w tym zakresie wypełnia placówka pomocy środowiskowej, wspomagająca przez osiem godzin dziennie osoby starsze, częściowo niedołążne.

Jeden z respondentów poruszył również kwestie związane z uczestnictwem mieszkańców gminy w życiu publiczno-kulturalnym. W jego opinii bardzo rzadko odwiedzają oni teatr, kino czy inne instytucje kulturalne. Największą aktywizacją wykazują się osoby związane z lokalnym kołem seniorów i Uniwersytetem Trzeciego Wieku, które cyklicznie uczestniczą w proponowanych zajęciach. Wysoka frekwencja widoczna jest także w przypadku dzieci, które uczestniczą w zajęciach pozaszkolnych organizowanych np. w ogólnodostępnej świetlicy środowiskowej w Szarowie czy klubach sportowych. Jeden z badanych zwrócił również uwagę, że świetlic o charakterze wychowawczo-opiekuńczym jest na terenie gminy zbyt mało, jednak odpowiednie jednostki podejmują w tej kwestii działania (poszukują partnerów, przeprowadzają inwentaryzację bazy lokalowej). Jak wynika z opinii respondentów, z domów kultury na terenie gminy w zdecydowanej większości korzystają dorośli niż dzieci i młodzież. Poruszono również kwestię zewnętrznych obiektów sportowych, których brakuje na terenie miejscowości Brzezine i Szarowo, a także ścieżek rowerowych lub wyznaczonych traktów rowerowych przy drogach. Zwrócono także uwagę, że w porównaniu z innymi miejscowościami mieszkańcy Kłaja stosunkowo rzadziej biorą udział w wydarzeniach organizowanych na terenie gminy.

Są obszary gdzie brakuje zewnętrznych obiektów sportowych, mowa tutaj na pewno o Brzeziu, myślę też o Szarowie, o dobrych obiektach typu nasz Kłajowski obiekt sportowy z dużym boiskiem i dwa boiska tartanowe i jest ono udostępniane również po godzinach pracy szkoły, więc jeśli młodzież chce to może spokojnie z tego obiektu korzystać. Pewnie takie obiekty przydałyby się przynajmniej, w co drugiej miejscowości. To oddziałuje później na patologizację bądź niepatologizację młodzieży. Jak mają co robić to jest ok. Prężnie działające kluby sportowe też się sprawdzają.

W tym zakresie poruszono także problemy związane z edukacją i szkolnictwem. Według jednego z rozmówców rodzice rzadko utrzymują stały kontakt ze szkołą, co skutkuje rozbieżnymi oczekiwaniami w zakresie wychowania dziecka. Poza tym często nie reagują lub reagują w bardzo ograniczonym zakresie na zgłaszane przez szkołę uwagi. Problematiczne są także w ostatnim czasie oczekiwania rodziców dotyczące godzin otwarcia placówek edukacyjnych na terenie gminy. Wskazywano również na brak placówki sprawującej opiekę nad dziećmi poniżej 3 lat.

W przedszkolach, które w tamtym roku, na przykład, wszystkie kończyły o godzinie 15, najwyżej 15:30, w tej chwili są takie sytuacje, że największe przedszkola nasze pracują, w zasadzie, do godziny 16:30, a nawet są sytuacje takie, że rodzice występują z wnioskami żeby do godziny 17. Pewnie jest to w jakimś stopniu uzasadnione, bo rodzice pracują, ale jednocześnie też mamy przykłady takie, że rodzice niepracujący, siedzący w domu, wolą żeby dziecko było w szkole w tym czasie, kiedy on jest w domu niż, na przykład, i to nie jest czas tylko i wyłącznie przeznaczony na lekcje, tylko na tę sferę opiekuńczą, bo dzieci jeszcze 2-3 godziny zostają w szkole pod opieką.

Nie mamy żadnej formy opieki nad dziećmi w wieku poniżej 3 lat, nie ma żadnego żłobka. Mieszkańcy sobie z tym radzą i nie zgłaszają zapotrzebowania wprost. Z tym, że przypuszczam, że jakby powstało to zapotrzebowanie by się pojawiło

Respondentów dopytano również o infrastrukturę społeczną na terenie gminy. Według rozmówców dostępność terenów publicznych mogłaby być większa, obecnie nie ma ich wiele, chociaż widać załączki. Wskazano na modernizację na przestrzeni ostatnich kilku lat domów kultury, a także program budowania placów zabaw w każdej miejscowości. Jednak zdaniem jednego z badanych w funkcjonujących domach kultury brakuje stałej obsługi, a także animatorów, którzy mogliby je ożywić i przyciągnąć większą liczbę mieszkańców. Za przykład „modelowego” działania podano bibliotekę, która stała się centrum społecznym organizującym spotkania autorskie, nocne imprezy, a także inne zróżnicowane tematycznie akcje. Na terenie gminy funkcjonuje także chór, Uniwersytet Trzeciego Wieku oraz stowarzyszenia, których działalność rozciąga się także na inne miejscowości. W Brzeziu funkcjonuje również Dom Strażaka. Jeden z badanych wskazał, że Straż Pożarna jest

instytucją, która przyciąga do siebie największą liczbę osób młodych. W opinii rozmówców problem w tej sferze związany jest głównie z brakiem aktywizacji społeczeństwa.

W przypadku sfery gospodarczej zwracano uwagę na małą liczbę lokalnych miejsc pracy, oferujących zatrudnienie w niepełnym wymiarze godzin (w szczególności dla kobiet wychowujących dzieci). Ożywienie gminy pod względem turystyki dałoby szanse również na sezonowe zatrudnienie dla wskazanej grupy osób. Jak zaznaczano, podmioty gospodarcze lokalizują się na tych obszarach, które dopuszcza plan i nie ma to nic wspólnego z tkanką społeczną. Nie w każdej z miejscowości na terenie gminy znajdują się tereny uzbrojone, przygotowane pod prowadzenie działalności gospodarczej. W tym zakresie wyróżnia się miejscowość Targowisko, na terenie której obszarów pod tego typu działalność jest najwięcej, ale także Kłaj i częściowo Szarowa, w których zainteresowanie terenami pod działalność gospodarczą jest największe. Przeciwną sytuację obserwuje się w przypadku Brzezia oraz Gruszki. Respondenci dostrzegają jednak ogólny potencjał gminy w zakresie gospodarki.

Gmina potencjał ma, jeżeli byśmy patrzyli od tej strony to gmina ma tych terenów nazwijmy o charakterze przemysłowym czy komercyjnym. Znaczy inaczej na terenie gminy takich obszarów jest sporo (...) Mamy zjazd to jest bardzo ważna rzecz ze względu komunikacyjnego mamy zjazd z autostrady. Z punktu widzenia potencjał jest.

Respondenci poruszyli także zagadnienie dotyczące sfery przestrzenno-środowiskowej. Uznano, że pod tym względem gmina zalicza się do jednostek wysokorozwiniętych. Sieć drogowa jest z roku na rok rozwijana i ulepszana (np. o nowe odcinki dróg asfaltowych), istnieją utwardzone drogi wewnątrzgminne (pomiędzy sołectwami), co wpływa na możliwości komunikacyjne w obrębie całej jednostki. Uwagę zwracano jedynie na brak (na poszczególnych odcinkach) chodników, a także oczekiwania społeczne w tym zakresie (utworzenie chodników np. w Grodkowicach koło szkoły oraz na odcinkach dróg o największym ruchu – odcinek Kłaj-Szarowa). Rozmówcy nie dostrzegają, pod względem stanu sieci dróg, miejscowości mniej lub bardziej rozwiniętych – działania prowadzone na terenie gminy w tym zakresie nie są zatem jednostkowe.

Jeżeli chodzi o drogi to uważam, że są na co najmniej dobrym poziomie (...), ale oczywiście można by było dyskutować odnośnie

chodników. To tak naprawdę chodniki owszem istnieją, ale występują tylko wzdłuż dróg powiatowych.

Nie ma według mnie takiej miejscowości, która została zapuszczona pod względem stanu technicznego dróg. Owszem pokazują się wnioski, ale dotyczą one postawienia jakiegoś dodatkowego oświetlenia czy chodnika.

Drogi według mnie w mojej ocenie mamy zupełnie dobre w porównaniu z innymi gminami to tutaj myślę, że tutaj jesteśmy nawet powiedziałbym ponad poziom.

Problem w sferze komunikacji dostrzegany jest natomiast w przypadku połączeń autobusowych. Jak wskazał jeden z respondentów, sołectwa pod tym względem wypadają niekorzystnie. Dostrzega się małą liczbę połączeń, istotny jest również fakt, iż większość autobusów nie wjeżdża do miejscowości, zatrzymuje się jedynie na ich obrzeżach. Braki w wewnętrznej komunikacji gminnej utrudniają poruszanie się po jednostce osobom nieposiadającym samochodu.

Poruszono także problemy związane z kanalizacją i wodociągami. Obecnie ok 60-65% terenu gminy jest skanalizowane, a największe braki w tym zakresie dostrzegane są w Brzeziu. Na tym obszarze nie funkcjonuje sieć kanalizacyjna, nie ma również projektu i koncepcji na taki projekt. Sytuacja odwrotna występuje natomiast na terenie Kłaja. Ogólnie gmina pod względem infrastruktury tego typu oceniana jest przez respondentów dość dobrze. Odwoływano się także do sieci wodociągowej (gmina jest w całości zwodociągowana), której stan techniczny jest zróżnicowany. Generuje to koszty związane z modernizacją najstarszych odcinków sieci (najstarsze wodociągi pochodzą z lat sześćdziesiątych XX wieku – teren miejscowości Szarów), a także problemy środowiskowe (sieci te są w większości azbestowe)

Oczyszczalnię ścieków mamy w Kłaju, na styku miejscowości Targowisko i Szarów, miejscowości najbardziej oddalone jak Brzezie i Gruszki nie mają jeszcze kanalizacji (...) Natomiast w pozostałych miejscowościach ta kanalizacja już jest.

Respondenci wskazali, że nie zauważają większych problemów ze sfery środowiskowej na terenie gminy. Wyroby azbestowe są usuwane na bieżąco, a położenie niedaleko puszczy wpływa na jakość powietrza. Problematyczne są jedynie śmieci, które pozostawiają przyjezdni, a także palenie w piecach wyrobami plastikowymi.

Jakie czynniki panujące w gminie wywierają negatywny wpływ zarówno na zdrowie fizyczne, jak i psychiczne lokalnej społeczności? Jak można zaradzić tym czynnikom?

Respondenci mieli problem z udzieleniem odpowiedzi na niniejsze pytanie. Wskazano tylko pojedyncze aspekty, odnoszące się do sfery społecznej, infrastrukturalnej i środowiskowej. W przypadku pierwszej wskazywano na niski stopień zamożności mieszkańców niektórych miejscowości (np. Brzezcie), co przekłada się na jakość życia, a także zdrowie psychiczne. Sfera infrastrukturalna dotyczyła natomiast deficytu miejsc na świeżym powietrzu, w których można poćwiczyć, czyli tzw. „siłowni pod chmurką” (obecnie znajdują się tylko w Kłaju). Jeden z respondentów uznał, że tego typu urządzenia poprawiłyby zdrowie fizyczne i psychiczne lokalnej społeczności. W odniesieniu do ostatniej z wymienionych sfer wskazywano na ewentualny hałas dobiegający z autostrady, zanieczyszczenia spalin samochodowych, a także opalanie mieszkań odpadami domowymi i plastikiem.

Jeżeli wspominałem o tym Brzeziu czy generalnie tam gdzie się pojawiają się problemy o charakterze niskim stopniu zamożności po prostu biedy. Ktoś nie ma pracy no to siłą rzeczy to się przekłada na sferę psychiczną takiego człowieka no to jest rzecz nierozłączna.

Mimo wybudowania ekranów są jednak sygnały od mieszkańców, iż wcześniej rano ten hałas bywa dokuczliwy. Również zanieczyszczenia płynące ze spalin samochodowych, ale nie słyszałem, aby ktoś się skarżył na to.

Jakie czynniki są Pana (i) zdaniem największym źródłem problemu wykluczenia społecznego w gminie? Czy Pana/Pani zdaniem poziom funkcjonowania systemu opieki społecznej jest wystarczający? Jakie działania powinno się podjąć celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu?

Respondenci stwierdzili, że na terenie gminy występuje problem wykluczenia społecznego. Dotyczy on grup społecznych, które cechują się dysfunkcyjnością, tj. osób chorych,

starszych, ubogich, niepełnosprawnych oraz pozostających bez pracy. Jeden z respondentów uznał nawet, że zjawisko wykluczenia społecznego występuje w relacjach międzyludzkich:

Doskonale dzisiaj wiemy, że powszechnie znana rzecz, że dzisiaj generalnie, jeżeli chodzi o relacje międzyludzki, społeczne między sąsiedzkimi.

Jedna z osób badanych do czynników wpływających na występowanie zjawiska wykluczenia społecznego zaliczyła dziedziczenie bezradności życiowej. Inny respondent stwierdził natomiast, że źródłem wykluczenia jest również brak dostępu do środków masowego przekazu (np. Internetu). Zmniejszony dostęp do dóbr jest także przyczyną postępującej izolacji społecznej osób wykluczonych od pozostałych grup społecznych:

Dla mnie wykluczenie wiąże się jak gdyby z pewnym jakimś izolowaniem przez mniejsze grupy społeczne i przez większe grupy społeczne.

Badanych zapytano o ocenę poziomu funkcjonowania systemu opieki społecznej. Część z nich uznała, że pomoc jest niewystarczająca z powodu brakujących środków budżetowych:

Wydaje mi się, że gmina na miarę własnych możliwości dostarcza nam środków, ale tymi środkami na tyle racjonalnie dysponujemy, że pozwalają nam zamknąć szczęśliwie cały rok i zabezpieczyć najważniejsze potrzeby.

Jedna z respondentek stwierdziła, że każdy kto potrzebował pomocy – otrzymał ją. Ponadto, na terenie gminy prowadzonych jest kilka działań mających na celu pomoc ludziom zagrożonym lub wykluczonym społecznie.

My już dużo zrobiliśmy, powołaliśmy na przykład do życia spółdzielnię socjalną. Bardzo szeroki zakres działalności prowadzimy, od prac porządkowych po nawet prace ogrodowe u osób prywatnych, dozór obiektów.

My w szkole prowadzimy, na przykład, tę akcję „wyprawka szkolna”, no to zawsze na początku można, w zależności komu co przysługuje, to zgłaszają się rodzice do tego, ale często tak bywa, że nie wykorzystujemy nawet całej kwoty, bo szkoła daje rozeznanie ilu uczniów byłoby potencjalnie kandydatami, potem się okazuje, że rodzice nawet nie występują o to. Nie ma znowu aż takich potrzeb. Niewątpliwie nie będzie to też ubóstwo chyba.

Badani mieli trudności w określeniu działań, jakie powinny zostać podjęte celem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Jednym z preferowanych rozwiązań było utworzenie ośrodka kultury w miejscowościach, w których brakuje tego typu infrastruktury. Zgłoszono także zwiększenie miejsc w domach pomocy społecznej, szczególnie dla osób dorosłych. Jeden z respondentów uznał również, że dobrym rozwiązaniem było tworzenie miejsc pracy przez spółdzielnie gminne.

Wiem, że opieka społeczna to robi, zawiązano między innymi spółdzielnię gdzie te osoby są zatrudniane i wykonują pracę na rzecz różnych placówek w gminie. Wydaje mi się, że jest to najbardziej taka efektywna pomoc, bo te osoby na wolnym rynku pracy mogły by sobie nie poradzić, natomiast w tej spółdzielni są trochę pod parasolem opieki społecznej.

Czy baza oferty kulturowej i sportowo – rekreacyjnej w gminie jest wystarczająca, a jeśli nie, to jakie elementy należałoby do niej dodać?

Większość respondentów zapytana o bazę oferty kulturowej i sportowej uznała, że jest ona niewystarczająca. Na terenie gminy brakuje zewnętrznych obiektów sportowych czy miejsc do spacerowania. Jeden z respondentów stwierdził, że obecna infrastruktura jest przestarzała i uniemożliwia korzystanie z obiektów.

Ta infrastruktura sportowa jest przestarzała, no bo kto teraz idzie na asfaltowe boisko żeby pokopać piłkę.

Niezadowolający stan infrastruktury sportowej wynika z faktu braku odpowiedniej liczby obiektów. Szczególnie w Brzeziu, Szarowie i Grodkowicach zgłoszono potrzebę budowy takich obiektów jak w Kłaju. Ponadto, dostrzega się konieczność stworzenia większej liczby

klubów sportowych zrzeszających zarówno dzieci, młodzież, jak i osoby starsze. Jedna z respondentek użyła następującego argumentu:

Nie ma takiego kompleksu w Brzezie, podobnie jest w Szarowie, w Grodkowicach jest boisko, ale planują w jakiś sposób tą bazę sportową poszerzyć.

W zakresie rozbudowy infrastruktury sportowej respondenci chcieliby, aby we wskazanych wyżej miejscowościach powstały boiska wielofunkcyjne. Stałyby się one obiektami, z których korzystać mogliby uczniowie pobliskich szkół.

Kompleks taki nazwijmy w cudzysłowu wielofunkcyjny to jest w Kłaju przy szkole przy Zespole Szkół tak to się nazywa. Gdzie jest boisko o nawierzchni trawiastej, sztucznej, bieżnie itd. Można tam Iles konkurencji rozgrywać. Tego typu obiekty są.

Respondenci zgłaszali również działania w zakresie rozwoju oferty kulturalnej. Na terenie gminy brakuje miejsc, w których mieszkańcy mogliby spędzać czas wolny na świeżym powietrzu. Osoby badane chciałyby również rozbudowy infrastruktury przeznaczonej do organizacji wydarzeń kulturalnych. W tym zakresie dostrzegli, że na terenie gminy brakuje obiektów w pełni wyposażonych, które spełniałyby potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Na przykład tutaj w Kłaju powiedźmy istnieją park jest tutaj z tymi ławeczkami można sobie plac zabaw dla dzieci. W innych miejscowościach też są place dla dzieci, ale żeby tak przejść się na spacer no to nie za bardzo jest gdzie.

To znaczy wydaje mi się, bo tutaj od kilku lat był taki pomysł chodzi po głowie wójtowi czy tam władzom gminy. Nie ma takiego miejsca jednego centralnego na terenie całej gminy nie mówię o poszczególnych miejscowości. W których można by był organizować imprezy o charakterze gminnym. Nie mówię o parku tylko o miejscu w rodzaju amfiteatru, sceny itd.

**Jakie są Pana(I) zdaniem największe niedogodności na terenie gminy? Gdzie występują?
Czy infrastruktura gminy jest dostosowana do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych?**

W przypadku niedogodności występujących na terenie gminy badani wskazywali na różne kwestie. Poruszono problem społecznego zapotrzebowania na budowę ciągów pieszych związanych z drogą dzieci do szkół (w szczególności w Szarowie, Grodkowicach, Targowisku), które wzmocniłyby poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. W tym kontekście zwrócono również uwagę na komunikację między sołectwami, która wymaga podjęcia działań naprawczych. Niedostateczna liczba połączeń autobusowych sprawia, że mieszkańcy poszczególnych miejscowości na terenie gminy nie mogą się swobodnie poruszać. Zbliżone opinie dotyczyły również słabo rozwiniętej infrastruktury ścieżek rowerowych.

Mamy linie komunikacyjne nazwijmy o charterze przelotowym, bo jeżdżą busy na relacji Bochnia-Kraków- Niepołomice i poruszają się tzw. Starą czwórką siedemdziesiątka piątką. Natomiast jak by takiej wewnętrznej komunikacji, która umożliwiała, dawała możliwość przemieszczania się mieszkańców np. z miejscowości Brzezcie dotarcia czy do Kłaja czy do Targowiska czegoś takiego nie ma.

Na pewno dojazd, bo, przykładowo, żeby dojechać do urzędu gminy z miejscowości takiej, jak Brzezcie, czyli daleko stąd, jedyną możliwością jest samochód, rower albo przyjść na piechotę, bo dojechać komunikacją się nie da. Wszystkie sołectwa są nieskomunikowane ze sobą. Można czekać na ten bus, który jedzie, ale on jedzie raz albo dwa w ciągu dnia.

Rozmówcy wskazali również na niedopasowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych. Obiekty takie jak np. ośrodki zdrowia, domy kultury czy budynki gminne wymagają podjęcia działań w celu możliwości skorzystania z ich usług przez wszystkich mieszkańców gminy.

Na przykład budynki użyteczności publicznej w zasadzie są w ogóle niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych w bardzo znikomym

stopniu. Wszystkie domy kultury, ośrodek zdrowia no budynki gminne tutaj jest duże pole do poprawy.

Powiem tak w większości istniejących budynków tego nie ma bo przedtem tego nie robiono oczywiście przy okazji z reguły jak jest modernizacja jakiegoś WDK-u to już wynika to z przepisów to te elementy się pojawiają. Czyli przy okazji remontów, rozbudowy, modernizacji pojawiają się elementy, że tak powiem likwidacji barier architektonicznych, ale to niej jest na jakąś taka skalę masową

Proszę wskazać kierunek rozwoju, który powinny zostać podjęte w celu zapewnienia poprawy jakości życia w gminie.

Respondenci mieli odmienne wizje kierunku rozwoju gminy na najbliższe lata, w celu poprawy jakości życia mieszkańców. Jeden z rozmówców wskazał, iż najważniejszy jest rozwój gospodarczy, który przekłada się bezpośrednio na zamożność ludności i jakość ich życia. Z tego względu istotne jest podjęcie działań mających na celu przyciągnięcie inwestorów i wsparcie oczekiwanego poziomu rozwoju. Czynnikiem hamującym niniejsze działanie jest kwestia własności terenów pod działalność gospodarczą (położone są na terenie gminy, ale najczęściej do niej nie należą). W tym zakresie wskazywano także na rozwój pod względem turystyki i uruchomienie różnych punktów usługowych, które mogłyby obsługiwać ruch turystyczny i jednocześnie dać zatrudnienie mieszkańcom. Potencjałem gminy jest niewątpliwie jej położenie oraz puszcza.

Wydaje mi się zasada jest tutaj jedna region się rozwija gospodarczo. Więc ten rozwój gospodarczy zawsze przekłada się, na jakość życia dla ludzi mieszkających w tym regionie.

Mamy puszcze, mamy wyrobiska, mamy Rabę, mamy dobrze położoną gminę, bo Łyskowice to jeden z najwyższych punktów, gdzie przy dobrej widoczności widać puszcze, widać całe Tatry, widać cały Kraków, więc można by i z tego tytuł Jest pałac Żeleńskich, który mógłby na szlaku historycznym pełnić funkcje nie tylko będąc podrzędną knajpą, jak w tej chwili, tylko mógłby wystąpić z ofertą. Koncerty są tam raz na jakiś czas, a

mogłyby być systematycznie organizowane imprezy kulturalne, które też przyciągnęłyby ludzi.

Innym pomysłem był rozwój infrastruktury społecznej, przede wszystkim w kierunku dzieci i młodzieży. Jak wskazano, na terenie gminy brakuje miejsc, w których czuliby się „dobrze” i mogli spędzać czas wolny. W tym zakresie zaproponowano stworzenie wielofunkcyjnego domu kultury w przestrzeni publicznej, służącego jako miejsce spotkań. Organizacja czasu wolnego po zajęciach lekcyjnych, a także aktywizacja mieszkańców w oddolne działania wpłynęłaby na integrację lokalnej społeczności, a także wzmocnienie więzi sąsiedzkich. W tym zakresie wskazywano także na poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu i zapewnienie podstawowych potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej jak np. dostępu do przedszkoli.

W sferze społecznej poruszono także wątek dostępności do tanich mieszkań, o których wspomniano wcześniej. Ich budowa na terenie gminy rozwiązałaby problemy sporej grupy mieszkańców, a także zmniejszyłaby koszty pomocy społecznej. Wspomniano również o poprawie komunikacji na terenie gminy.

Wydaje mi się, że na pewno ten kierunek związany z poprawą dostępności tanich mieszkań będzie bardzo dobrym kierunkiem. To się zaczyna dziać. Jeżeli chodzi o rozwój turystyki i możliwości aktywnego spędzania czasu to też na pewno będą działania, wchodzi do nas PKP i nowy partner kolejowy. Jeżeli zrealizują te założenia i jednocześnie będzie usprawniony lokalny transport to będzie super sprawa.

Respondentów dopytano także o kierunek rozwoju miejscowości Brzezcie i Kłaj. W przypadku pierwszej jednostki badani najczęściej wskazywali na uzupełnienie infrastruktury sportowej o obiekt zewnętrzny, a także odremontowanie sali gimnastycznej. Ponadto istnieje potrzeba poszerzenia oferty spędzania czasu wolnego, zarówno dla dzieci i młodzieży, jak i pozostałych mieszkańców, np. poprzez utworzenie klubu. W przypadku Kłaja często wskazywano na jego dogodne położenie (obok puszczy i dróg przelotowych), które powinno być wykorzystane w tym kontekście. Badani nie mieli jednak konkretnego pomysłu na rozwój miejscowości.

Zewnętrznie i wewnętrznie jest co robić do zapewnienia młodym i starym możliwości do spędzania aktywnie czasu. Usprawnienie, ożywienie jak kluby w Szarowie to jest super sprawa, bo mocno aktywizuje mieszkańców, niektórzy znajdują tam wręcz pracę. Osoba starsza z pomysłami może mieć fajną pracę na miejscu i się realizować. Na pewno ożywienie Brzezia w kontekście utworzenia jakiegoś klubu.

Myszę, że w Brzeziu byłoby trudniej, tam raczej nie dostrzegam czegoś takiego, co można by pociągnąć. Jest kościół chyba zabytkowy... Terenów do zagospodarowania nie bardzo. W Kłaju więcej, bo mówią najprościej, samo położenie jest korzystniejsze niż takiego Brzezia, Brzezie co prawda leży przy jakiejś drodze, ale Kłaj ma tę zaletę, że puszcza jest tuż obok, wystarczy z jednego, drugiego czy trzeciego miejsca, wylotowe drogi idą w kierunku puszczy. Linia kolejowa obok puszczy zaraz się zaczyna, to jest ten atut. Na tym można bazować.

8.2. Konsultacje społeczne – warsztaty

W ramach partycypacji społecznej przeprowadzone zostały trzy spotkania, mające na celu włączenie lokalnej społeczności w etapy tworzenia dokumentu. Pierwsze dwa odbyły się w dniach 17.10.2016 r. oraz 24.10.2016 r. o godz. 16:30 z wykorzystaniem metody „Charrette”¹², kolejne natomiast 07.11.2016.

Celem pierwszych dwóch spotkań z interesariuszami było m.in. wprowadzenie ich w tematykę rewitalizacji, opracowanie słabych i mocnych stron Gminy oraz zidentyfikowanie potencjału poszczególnych sołectw: Brzezie, Dąbrowa, Kłaj, Łęzkowice, Szarów, Targowisko. Poniżej w tabeli przedstawiono problemy w sferach: społecznej, infrastrukturalnej oraz gospodarczej przyporządkowane do poszczególnych miejscowości.

Tabela 27 Problemy i słabe strony poszczególnych sołectw gminy Kłaj w opinii Interesariuszy rewitalizacji

	Społeczna	Infrastrukturalna	Gospodarcza
Brzezie	<ul style="list-style-type: none"> – Brak oferty czasu wolnego dla młodzieży i starszych – Brak zaplecza sportowego szkoły – Szkoła zlokalizowana poza centrum 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak chodników – Brak kanalizacji – Zaniedbany teren wokół kościoła – Zaniedbany teren po folwarczny zamieszkały przez 10 rodzin i firmę. – Szkoła nie posiada sali gimnastycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak pracy w Brzeziu

¹² Na podstawie materiałów Salina Nova Bocheńska Fundacja

Brzezia			
Dąbrowa		– Problem lokalowy przedszkola (zdegradowany budynek)	
	<ul style="list-style-type: none"> – Duża liczba osób starszych – Duża liczba osób korzystających z pomocy socjalnej – Brak miejsca gdzie młodzież może spędzić wolny czas – Niski poziom uczestnictwa młodzieży w życiu gminy 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak przestrzeni publicznej – Brak świetlicy środowiskowej – Brak ośrodka kulturo-twórczego – Brak ścieżki rowerowej – Brak infrastruktury turystycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – ZPTS przy ul. Goły Brzeg – fatalna kondycja firmy – Brak miejsca na mały handel – Gmina nie posiada terenów przemysłowych – Posiadane tereny nie mają uzbrojenia – Problemy wody opadowej – brak melioracji
Kłaj	<ul style="list-style-type: none"> – Problem alkoholizmu na ul. Goły Brzeg – Świadczenia dla osób starszych i niepełnosprawnych pochłaniają znaczną część budżetu gminy – Opieka osób chorych (fizycznie i psychicznie) – Brak tanich miejsc czynszowych – Niska aktywność młodzieży 		
Łęzkowice	–	–	–
	–	<ul style="list-style-type: none"> – Brak publicznej przestrzeni integracyjnej – Brak przestrzeni sportowej 	–
Szarów		<ul style="list-style-type: none"> – Zły stan przystanków na busy – Brak chodników przy drodze powiatowej – Brak bezpiecznego dostępu do ścieżki rowerowej w Puszczy 	
Targowisko	–	– Zdegradowany obszar Topolina i zakole Raby	–

W kolejnej tabeli zaprezentowane zostały wskazane przez uczestników spotkania potencjały poszczególnych sołectw w sferach: społecznej, infrastrukturalnej oraz gospodarczej.

Tabela 28 Potencjały poszczególnych sołectw gminy Kłaj w opinii Interesariuszy rewitalizacji

	Spoleczna	Infrastrukturalna	Gospodarcza
Brzezie	<ul style="list-style-type: none"> – Wiejski Dom Kultury – Ochotnicza Straż Pożarna – Budynki po folwarczne – Turystyka krajobrazowa – Czarny szlak rowerowy – Położenie przy drodze krajowej 94 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewykorzystane obiekty szkolne – IHAR (Instytut Hodowli i Aklimatyzacji Roślin) – Wiejski Dom kultury ma być centrum integracji społecznej – Kościół ma 100 lat, może stanowić atrakcję turystyczną 	–
Dąbrowa	–	–	–
Kłaj	<ul style="list-style-type: none"> – Turystyka weekendowa – Duża aktywność seniorów (Uniwersytet 3-go wieku, Chór, koło gospodyń wiejskich, „kijkarze”) 	<ul style="list-style-type: none"> – Wolna 2-ga kondygnacja ośrodka zdrowia – Puszcza Niepołomska – turystyka piesza, rowerowa, narty biegowe – Torowisk kolejki wąskotorowej – Możliwość zbudowania platformy do oglądania puszczy – Dobra kanalizacja – Czyste powietrze – Brak wysypisk śmieci 	<ul style="list-style-type: none"> – Budynek piekarni do wykorzystania – Strefa ekonomiczna w Targowisku – Wyrobiska GEO-KRUSZ – Linia kolejowa – Autostrada – ZPTS w razie odsprzedaży
Lęzkowice	–	<ul style="list-style-type: none"> – Jedyna przestrzeń publiczna przy Wiejskim Domu Kultury – Zapadliska terenu po kiedyś działającej kopalni soli – Możliwość zalewania terenów wzdłuż Raby w czasie powodzi 	–
Szarów	<ul style="list-style-type: none"> – Prężna organizacja pozarządowa „Pomocna dłoń” – Prężnie działająca OSP 	<ul style="list-style-type: none"> – Wolny teren koło szkoły – Projekt rozbudowy budynku OSP – Piwnica pod WDK do zagospodarowania dla młodzieży – Kanalizacja 	–
Targowisko	–	–	–

Efektom spotkania było wyłonienie propozycji obszarów społecznie zdegradowanych oraz propozycji działań w zakresie rewitalizacji tych obszarów. Do najważniejszych problemów wskazywanych przez uczestników konsultacji należały:

- Słaba integracja mieszkańców gminy wokół problemów samorządu,
- Problemy lokalowe organizacji społecznych,
- Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego dla osób w wieku 60+,
- Brak oferty zagospodarowania czasu wolnego dla osób w wieku 15-25 lat,
- Brak dobrego otoczenia infrastrukturalnego dla rozwoju turystyki, pieszej, rowerowej itp. oraz rekreacji,
- Degradacja terenów powyrobiskowych „Krusz-Geo”,
- Brak promocji lokalnej przedsiębiorczości,
- Brak animatorów kultury,
- Brak stałego posterunku policji - negatywnie wpływa na poczucie, bezpieczeństwa mieszkańców gmin,
- Niska aktywność społeczna mieszkańców,
- Brak oferty spędzania czasu wolnego przede wszystkim dla młodzieży,
- Słaba infrastruktura lokalowa w zakresie przedszkoli, i żłobków.

Na drugim spotkaniu konsultacyjnym przedstawiono mieszkańcom wyniki diagnozy i poproszono ich o zabranie głosu, czy jej treść oraz forma, a także przedstawione wnioski są trafne i spełniają ich oczekiwania. Na spotkaniu zaprezentowano szczegółową metodologię przyjętą przy wyznaczaniu obszarów zdegradowanych i rewitalizacji. Uczestnikom wyjaśniono jakiego rodzaju dane wykorzystano w analizie oraz zaprezentowano wytyczne, które musi spełniać obszar rewitalizacji. Interesariuszom rewitalizacji przedstawiono szczegółowe wskaźniki, które posłużyły zdiagnozowaniu problemów w sferach: społecznej, gospodarczej oraz infrastrukturalnej. Uczestnicy spotkania mieli możliwość wypowiedzenia się na temat przedstawionych analiz oraz wyrażenia opinii odnośnie do zidentyfikowanych obszarów problemowych. Ponadto interesariuszy rewitalizacji zapytano o dodatkowe problemy, które dostrzegają oni na proponowanym obszarze rewitalizacji, a które nie zostały zidentyfikowane na podstawie analizy wskaźnikowej. Uczestnicy spotkania nie zgłosili żadnych uwag do diagnozy. Podczas spotkania nie pojawiły się także sugestie dotyczące granic obszaru rewitalizacji. Interesariusze rewitalizacji uczestniczący w konsultacjach są

zatem zdania, że dookreślone granice obszaru rewitalizacji odpowiadają rzeczywistym potrzebom gminy oraz wskazują obszary o najwyższym natężeniu zjawisk negatywnych wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych.

Dodatkowo ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj¹³, zostały przeprowadzone zajęcia w formie prelekcji i warsztatów architektoniczno - urbanistycznych, z młodzieżą gimnazjalną klas trzecich. Spotkania prowadziła mgr inż. arch. Agata Kufta - Pletty, wiceprezes Fundacji Salina Nova. Miały one miejsca w dwóch szkołach: Publicznym Gimnazjum im. Ks. Jana Twardowskiego w Kłaju oraz Gimnazjum im. Św. Jadwigi Królowej w Szarowie.

Rewitalizacja to proces wysoce uspołeczniony. Społeczny jej wymiar będący gwarantem jej późniejszego sukcesu to tak zwana partycypacja społeczna. Wszelkie zmiany dokonywane na obszarach zdegradowanych (społecznie, funkcjonalno- przestrzennie i technicznie) muszą być bezwzględnie konsultowane ze społecznością lokalną, w tym z młodzieżą.

W Polsce temat rewitalizacji jest bardzo „młody”, często mylony z różnymi działaniami architektoniczno- urbanistycznymi tj. renowacja, adaptacja, konserwacja itp. Jednym z celów spotkania z uczniami było przybliżenie im tematu, pokazanie dobrych przykładów ożywienia przestrzeni na świecie, w polskich miastach i gminach. Obecnie przestrzeń większości polskich miast i gmin jest nieatrakcyjna, zdegradowana i wysoce deficytowa, zarówno w sensie materialnym jak i społeczno- gospodarczym. Rewitalizacja to długotrwały proces, który ma tę przestrzeń chronić, uzdrowić, przywracać do życia. Aby to jednak mogło nastąpić musi być wcześniej dobrze przygotowany program rewitalizacji do którego opracowania pośrednio może przyczynić się również młodzież w/w szkół.

Uświadomienie młodzieży co to są tereny zdegradowane, szukanie potencjału jaki posiada ich gmina, pobudziło do myślenia o ich małej ojczyźnie jako terenie, który po rewitalizacji ostatecznie przyczyni się do poprawy jakości gminy: przestrzenno-funkcjonalnej, gospodarczo- społecznej i technicznej. Wszystko to ma najwyższy cel - poprawę życia mieszkańców Gminy Kłaj.

Uczniowie zapoznali się z mapami gminy oraz niedawno powstałymi koncepcjami projektowymi rewitalizacji niektórych terenów i obiektów. Na podstawie obserwacji i swojej wiedzy starali się wytypować obszary zdegradowane, przedstawili swoje potrzeby

¹³ Na podstawie materiałów Salina Nova Bocheńska Fundacja

i oczekiwania oraz wizje jak powinna wyglądać ich gmina i w jakich warunkach chcą dorastać. Wszystkie te informacje, osobiście przez nich spisane lub wyrysowane są cennym materiałem w dalszym opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Kłaj.

9. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Kłaj

Na podstawie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej oraz partycypacji społecznej w każdej z miejscowości Gminy Kłaj, wyodrębniono obszary kryzysowe wymagające interwencji. Mając na uwadze to oraz przepisy ustawy z 9 października 2015r. o rewitalizacji wyodrębniono obszary Gminy Kłaj, gdzie poza problemami społecznymi współlistnieją negatywne zjawiska w sferach: gospodarczej lub/i przestrzenno – funkcjonalnych lub/i technicznych¹⁴. Na podstawie natężenia zjawisk kryzysowych w sołectwach Gminy Kłaj wskazano tereny najbardziej zdegradowane, do których zaliczono:

- Kłaj,
- Brzezie z sołectwem Gruszki,
- Grodkowice,
- Łysokanie.

Powyżej wymieniony obszar zdegradowany zajmuje 68,91% powierzchni Gminy i jest zamieszkiwany przez 67,49% ogółu mieszkańców. W związku z tym jest on zbyt duży, aby całość pokrywała się z obszarem rewitalizacji. Dlatego mając na uwadze art. Ust Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015r. mówiący o uwzględnieniu lokalnego potencjału oraz na podstawie głosów interesariuszy programu wyodrębniono obszary rewitalizacji, na których realizacja działań przyniesie trwałe i realne zmiany.

10. Charakterystyka obszaru rewitalizacji

Wyznaczenia obszaru rewitalizacji dokonano na podstawie podsumowania zebranych wskaźników, pogłębionej analizy stanu społeczno-gospodarczego Gminy oraz przeprowadzonych działań z zakresu partycypacji społecznej. W wyniku wszystkich tych działań, do obszaru rewitalizacji włączono fragmenty miejscowości:

¹⁴ Ustawa z 9 października 2015r. o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777)

- Kłaj,
- Brzezie,
- Grodkowice,
- Łysokanie.

W obrębie sołectwa Kłaj wyznaczone zostały 5 podobszarów rewitalizacji, z czego trzy to tereny niezamieszkałe. Opracowany został na podstawie wskaźników, głosów interesariuszy programu oraz lokalnego potencjału obszarów¹⁵. Tereny niezamieszkałe to dawne obszary **poprzemysłowe (ZTP)** oraz tereny **powydobywcze (Topolina i Zakole/Kruszgeo)**.

Na podstawie wskaźników obszar charakteryzuje się dużym odsetkiem osób korzystających z pomocy społecznej oraz wysokim wskaźnikiem przestępczości. Poza negatywnymi zjawiskami w sferze społecznej obszar charakteryzuje się również zdegradowaną przestrzenią publiczną oraz problemami w sferze gospodarczej. Poza wskazaniem powyżej, podczas spotkań, konsultacji społecznych interesariusze zwrócili uwagę na problemy w sferze społecznej takie jak: duża liczba osób starszych, brak miejsca gdzie młodzież może spędzić wolny czas, niski poziom uczestnictwa młodzieży w życiu gminy, problem alkoholizmu na ul. Goły Brzeg, deficyt miejsc, gdzie można wynająć mieszkanie bez dużych nakładów finansowych oraz niska aktywność młodzieży. Dodatkowo, poza sferą społeczną zauważają oni również problemy przestrzenno – funkcjonalne takie jak: brak przestrzeni publicznej, brak świetlicy środowiskowej, brak ośrodka kulturowo-twórczego, brak ścieżki rowerowej, brak infrastruktury turystycznej. Negatywne zjawiska zostały zauważone również w sferze gospodarczej (zła kondycja firmy ZPTS przy ul. Goły Brzeg, brak miejsca na drobne usługi, brak terenów przemysłowych oraz rozwiązań melioracyjnych. Z podobnymi problemami takimi jak brak miejsca gdzie młodzież może spędzić wolny czas, brak miejsca na mały handel, brak przestrzeni publicznej jak świetlicy środowiskowej czy też ośrodka kulturowo-twórczego interesariusze zwracali uwagę odnośnie do **centrum sołectwa Kłaj**.

Dodatkowo jednym z podobszarów sołectwa Kłaj są **tereny osiedla wojskowego**, którego mieszkańcy borykają się z problemami dotyczącymi sfery przestrzenno – funkcjonalnej. Obecnie na tym odcinku przebiega nieremontowana droga, co znacznie utrudnia swobodną komunikację. Brakuje również infrastruktury towarzyszącej tj. chodników, zabezpieczonych poboczy oraz oświetlenia co niekorzystnie wpływa na poczucie bezpieczeństwa. Społeczność

¹⁵ art. 10 Ustawy z 9 października 2015r. o rewitalizacji

osiedla wojskowego stanowią głównie dzieci oraz osoby starsze stąd tak ważne jest przy planowaniu działań rewitalizacyjnych wzięcie powyższego pod uwagę. W bliskim otoczeniu osiedla wojskowego są **tereny przy dworcu PKP**, które charakteryzują się znacznie zdegradowaną infrastrukturą techniczną (budynek PKP) oraz jej niewystarczającym wyposażeniem, np. brakiem miejsc parkingowych.

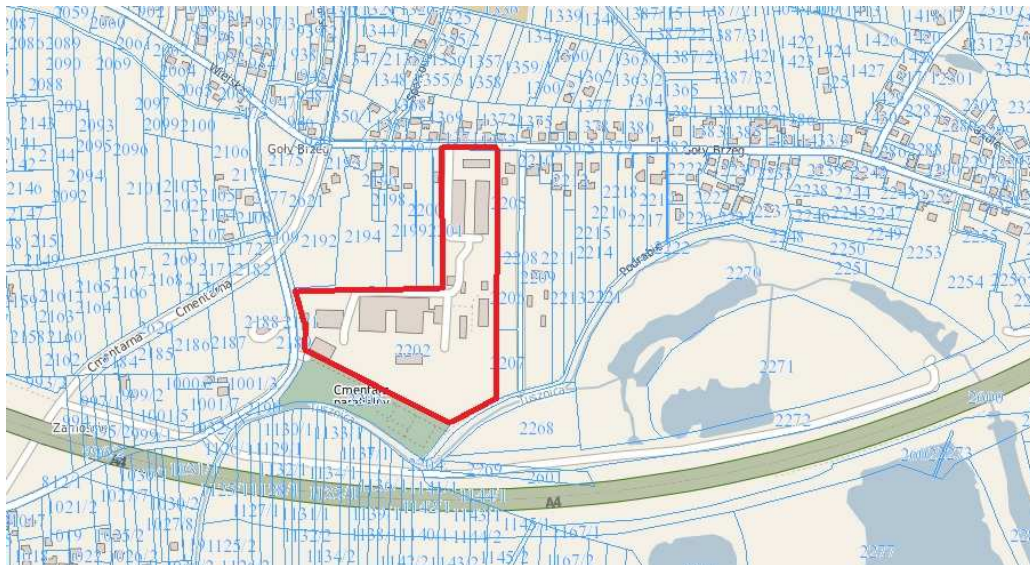
Wyznaczony do rewitalizacji obszar sołectwa Kłaj zajmuje 137,379 ha, oraz zamieszkuje go 159 osób.

Rysunek 2 Obszar rewitalizacji w obrębie sołectwa Kłaj – podobszar 1

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa

Rysunek 3 Obszar rewitalizacji w obrębie sołectwa Kłaj – podobszar 2

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa

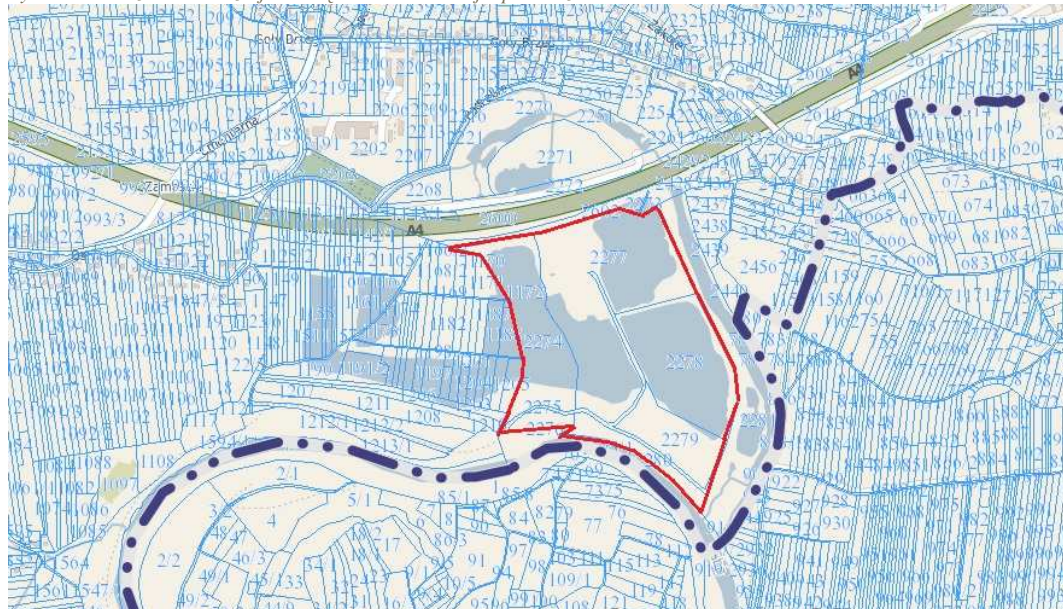
Rysunek 4 Obszar rewitalizacji w obrębie sołectwa Klaj – podobszar 3 i 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa

Rysunek 5 Obszar rewitalizacji w obrębie sołectwa Klaj – podobszar 5

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa

W obrębie sołectwa *Brzezcie* (wraz z sołectwem *Gruszka*) został wyznaczony obszar opracowany na podstawie wskaźników, głosów interesariuszy programu oraz lokalnego potencjału obszarów¹⁶. Obszar według wskaźników charakteryzuje się dużym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej oraz osób bezrobotnych. Dodatkowo, na wskazanym obszarze występuje wysoki wskaźnik bezrobocia. Poza negatywnymi zjawiskami w sferze społecznej, obszar charakteryzuje się również problemami w sferze przestrzenno – funkcjonalnej, gospodarczej oraz środowiskowej.

Poza wskazanymi powyżej interesariusze podczas warsztatów zwrócili uwagę na brak oferty spędzania wolnego czasu przez młodzież, brak sportowego zaplecza szkoły, która zlokalizowana jest z dala od centrum sołectwa. Dodatkowo wskazali, że problemem jest niewystarczająca infrastruktura techniczna (brak chodników, kanalizacji), zaniedbany teren wokół kościoła (Kościół Przemienienia Pańskiego, Brzezcie 2) oraz zaniedbany teren folwarczny.

Wyznaczony do rewitalizacji obszar sołectwa *Brzezcie* zajmuje 5,251 ha, oraz zamieszkuje go 41 osób.

¹⁶ art. 10 Ustawy z 9 października o rewitalizacji

Rysunek 6 Obszar rewitalizacji na terenie sołectwa Brzezice

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa

W obrębie sołectwa Grodkowice obszar rewitalizacji został wyznaczony, jak poprzednio, na podstawie wskaźników, głosów interesariuszy oraz lokalnego potencjału¹⁷. Na podstawie wskaźników obszar charakteryzuje się problemami w sferze gospodarczej, przestrzenno - funkcjonalnej oraz społecznej. Na terenie przebywa znaczna część osób bezrobotnych, co ma duży związek z problemami w sferze gospodarczej. Poza wskaźnikami oraz głosami interesariuszy o opinię poproszono sołtysa sołectwa Grodkowice, zdaniem którego obszar zamieszkuje przeważająca liczba osób starszych, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa. Dodatkowo zwrócono uwagę na brak domu kultury oraz niewystracającą infrastrukturę techniczną (brak chodników oraz ścieżek rowerowych). Podczas planowania działań rewitalizacyjnych warto zwrócić uwagę na stan techniczny kaplicy oraz umożliwienie szerszego dostępu do pałacu Żeleńskich.

¹⁷ art. 10 Ustawy z 9 października o rewitalizacji

Wyznaczony do rewitalizacji obszar sołectwa Grodkowice zajmuje 10,379 ha, oraz zamieszkuje go 24 osoby.

Rysunek 7 Obszar rewitalizacji w obrębie sołectwa Grodkowice

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa

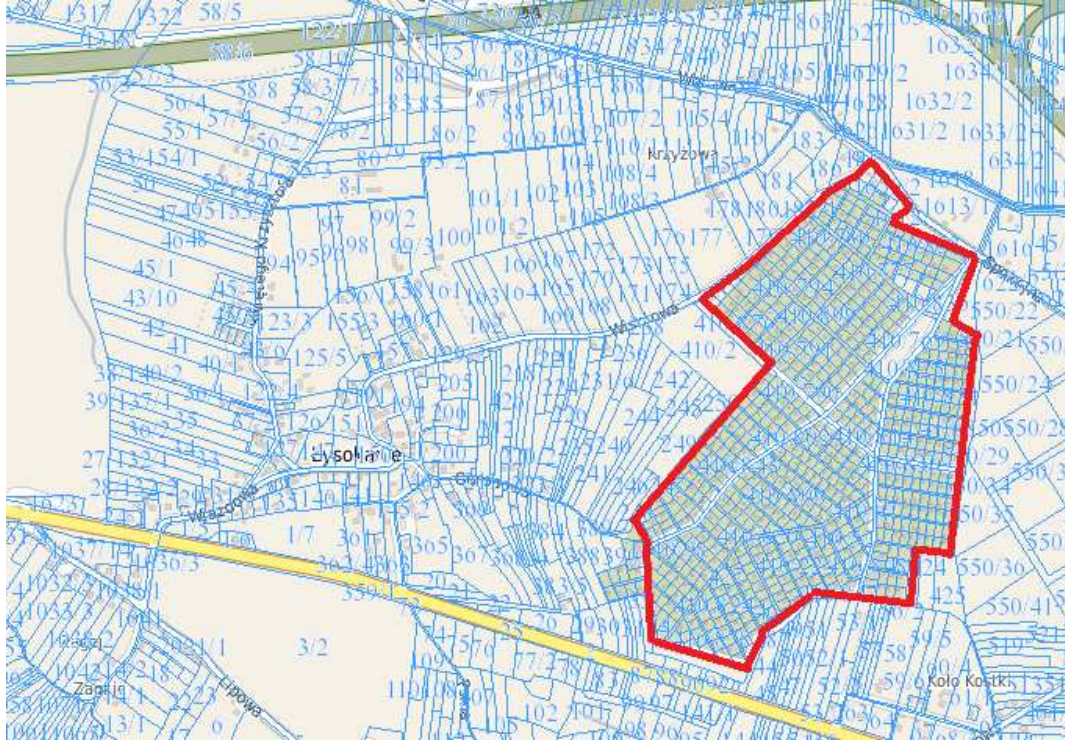
W obrębie sołectwa Łysokanie obszar rewitalizacji został wyznaczony, tak jak w przypadku poprzednich sołectw, na podstawie wskaźników, głosów interesariuszy oraz lokalnego potencjału¹⁸. Na podstawie wskaźników obszar charakteryzuje się problemami w sferze przestrzenno - funkcjonalnej oraz społecznej. Poza wskaźnikami oraz głosami interesariuszy o opinię poproszono sołtysa sołectwa Łysokanie, w którego opinii na terenie obszaru brakuje miejsca rekreacji i integracji lokalnej społeczności, a także działającego Domu Kultury, który obecnie jest zamknięty z powodu przedłużających się prac remontowych. Dodatkowo, zwrócono uwagę na brak świadomości ekologicznej mieszkańców Łysokani, którzy ze względu na brak podpięcia do kanalizacji usuwając zanieczyszczenia do wspólnej przestrzeni publicznej. Obszar charakteryzuje się również niewystarczającą infrastrukturą techniczną, a w szczególności brak chodników, ścieżek rowerowych oraz miejsc parkingowych.

¹⁸ art. 10 Ustawy z 9 października o rewitalizacji

Wyznaczony do rewitalizacji obszar sołectwa Łysokanie zajmuje 44,179 ha, oraz zamieszkuje go 272 osoby.

Rysunek 8 Obszar rewitalizacji w obrębie sołectwa Łysokanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie portalu e-mapa